

POWERED BY TELEMAR

UTGAVE 1 - 2019

GRENLAND: Norges mest spennende arbeidsplasser?

Kebonys trehoder
brenner for trevirke
Side 6-8

Bilfinger Industrial Services

– din vedlikeholds-, service- og prosjektpartner

Vedlikehold | Verkstedproduksjon og montasje | Prosjektledelse, engineering og konsulent tjenester |
Prosjektleveranser og entrepriser | Ildfast muring | Logistikk | Fasilitetstjenester og bemanning

Porsgrunn Bamble | Rjukan

Glomfjord | Helgeland
Sunndalsøra | Sveigen
Høyanger | Årdal
Odda | Karmøy
Holmestrand | Kristiansand

www.is-norway.bilfinger.com

Prosjekter, vedlikehold,
verkstedproduksjon
og service:

**Bilfinger Industrial
Services Norway AS**

Erik Ulve
Mob. 906 96 726

erik.andreas.ulve@bilfinger.com

Fasilitetstjenester
og bemanning:

**Bilfinger Industrial
Services IM AS**

Ronnie Skavlid
Mob. 934 99 740

ronnie.skavlid@bilfinger.com

Sentralbord:
Tlf.: 03 247 /
35 92 30 00
post.is.no@bilfinger.com

Besøksadresse:
Herøya Industripark,
3936 Porsgrunn

LEDER

Stolthet, glød og entusiasme

Som så mange andre, er vi stolte av vår region og vil fortelle om spennende ting som er på gang her. Det er mye å trekke fram. Vi arbeider for å bli verdens første klimapositive industriregion, vi har spennende byutviklingsprosjekter, imponerende nye samferdselsløsninger, storslagen natur og mye mer. Vi kunne fylt mange Powered by Telemark-magasiner med fortellinger om dette. Men denne gangen har vi et annet fokus, denne gangen skal vi fortelle om menneskene, om de som sørger for at hjulene er i gang og at Telemark har et innovativt og mangfoldig næringsliv.

Vi vil fortelle om unge og gamle; kvinner og menn; praktikere og teoretikere; noen jobber i prosess-industrien andre med fisk, eiendomsutvikling eller treforedling; de lever i det urbane Grenland, ved kysten eller i det indre av Telemark. For uansett teknologi og avanserte systemer, så er det menneskene som er næringslivets viktigste og mest verdifulle ressurs.

I arbeidet med dette magasinet, har vi reist rundt i telemarksindustriens mangfold. Vi har sett det selv, det er en entusiasme og glød hos menneskene som arbeider her - for bedriften de jobber i, for kollegaene de har, og for Telemark som et attraktivt bo- og arbeidsted. Vi håper at dere vil fornemme denne gløden.

God lesning.

Mette Sannerholt Andersen
Grenland Næringsforening | **Hanne Gro Haugland**
Vekst i Grenland

Hans Kristian Lahus
Powered by Telemark

INNHOOLD

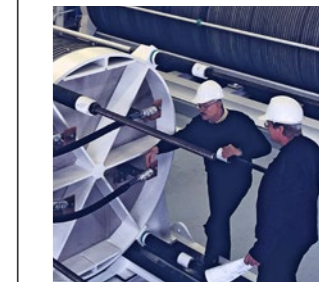
Trehodene i Kebony	side 06
Vaskeekte Cody	side 10
Ånund Olsen	side 12
Sunt på Sørsmolt	side 16
Arbeidsjernet Petter	side 22
Plast til medisinflasker	side 26
Lærlingene på Bilfinger	side 27
Hydrogen er spennende	side 28
Oppfinnsomme Pavels	side 30
Stoiber sa opp alt	side 31
Ranold er rå på matematikk	side 34
Gode råd fra Mericon	side 38

Vaskeekte oppfinnere i Cody

10

28

Hydrogenens høyborg

22 Arbeidsjernet Petter

Petter Øygarden er sterkere enn du tror

16 Sunt på Sørsmolt

Ingen antibiotika i Kragerø

Skreddersy din egen mobilbank

Bruker du mer penger i solskinn?

Er du interessert i vite svaret på dette, eller har du andre behov enn de fleste?

Da kan du lage din egen app med Personlig klient. Du bruker bankens åpne API-er for å hente ut informasjon om kontoer, tilhørende transaksjoner og kort. Det kreves litt teft med utvikling og koding, men du kommer langt med nysgjerrighet også.

sb1telemark.no/open-api

Audun Elvik Thorsen rydder plass for ny industri på Herøya:

– Vanvittig gøy å være med å tilrettelegge for vekst!

Audun Elvik Thorsen, fagansvarlig for utilities i Herøya Industripark AS, leder arbeidet med å rydde plass for det som skal bli nytt laste- og losseområde for Yara Porsgrunn.

Audun Elvik Thorsen, ingeniør og fagansvarlig for utilities i Herøya Industripark AS, mener han har en av industriens mest spennende jobber.

Herøya Industripark er kompleks og infrastrukturen er avansert. Audun og teamet hans sørger for at fabrikkene har nødvendige forsyninger av prosess- og kjølevann, og at systemene er i topp stand.

Audun tilrettelegger også for ny industri på Herøya, og det gjør jobben veldig variert. – Jobben kan være støyete med mye armer og bein, men jeg synes det er vanvittig gøy!

– I tillegg til å være byggherre og prosjektleder, har jeg ansvar for drift og vedlikehold av utilities-systemene i industriparken. I et prosjekt er anleggsoppfølging viktig, og jeg er opptatt av å være ute der det skjer. Det er denne miksen som er så bra! understreker han.

Spennende nå

Hva er det mest spennende nå?

– For øyeblikket er det riving av gamle etasjelager og fjerning av gammel kai, for å gi plass til Yaras nye laste- og losseområde i forbindelse med Yara Birkeland.

Holder industripulsen i gang 24/7

Audun og teamet hans sørger også for

å pumpe liv til fabrikkene og holde industripulsen i gang 24/7.

– Vi bygger, fornyer og vedlikeholder kilometerlange transportsystemer som leverer «livsnødvendig» tilførsel av prosess- og kjølevann til fabrikkens produksjonsprosesser.

Bygger for deling og lønnsomt felleskap

– Infrastrukturen på Herøya er tilrettelagt slik at flere kan bruke den, og bedriftene kan utnytte hverandres ressurser, bl.a. leverer Yara damp og trykkluft til virksomheter i parken og har energisamarbeid med Eramet. Det gir fordeler og deling av kostnader i et lønnsomt felleskap, sier Audun.

Visste du at Herøya Industripark har...

- 1,5 km² industriareal
- 1,6 km kaifront
- Rundt 900 båtanløp årlig
- 6 km rørbrogater
- 30 km rørnett for fordeling av prosess- og kjølevann
- El-nett med totalkapasitet ca 680 MW

«Vårt ansvar er å pumpe liv til fabrikkene og holde industripulsen i gang 24/7. I tillegg rydde plass og tilrettelegge for ny industri».

Oppgraderer: Industriparkdrift oppgraderer infrastruktur i Herøya Industripark kontinuerlig. Lene Rambekk, leder av Drift, viste fram rehabilitert pumpestasjon for vann fra Norsjø i 2018. Audun Elvik Thorsen vedlikeholder og fornyer rørnettet som fordeler prosess- og kjølevann via 30 km rørledninger i Herøya Industripark.

**HERØYA
INDUSTRI PARK**

heroya-industripark.no

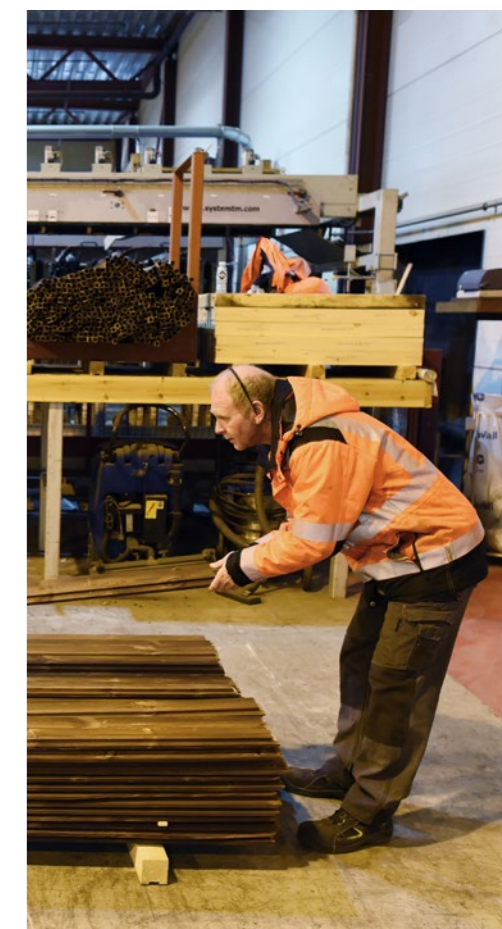
+ TREHODER: Regina Stoa og Jonny Øien sørger for at du får en skikkelig fin terrasse. Sammen med kollegene sørger de for den fine Kebony-effekten i plankebordene.

Kebonys trehoder

Regina Stoa og Jonny Øien har mange år bak seg i treindustrien. En jobb man sjelden sitter i ro. Godt er det, for ingen av dem kan se for seg å sitte bak en kontorpult.

Tekst: Camilla Svendsen
Foto: Bjørn Harry Schønhaug

For tolv år siden kom Jonny Øien (55) inn døra på Kebony, som behandler og distribuerer trematerialer. Den gang holdt de til på Herøya og Jonny var ansatt som høvelmester. – Det var jo spennende, for det var ikke en eneste høvel å se, sier han og humrer. Avdelingen han var ansatt i, skulle bygges opp. Jonny, med fagbrev i alt du kan tenke deg innenfor tre, var en stor ressurs. Det tok ikke lange tiden før Kebony flyttet til Havneveien, rett utenfor Porsgrunn. – Forskjellen var stor, for her hadde vi jo automatisert høvel! forteller Jonny. Den gang høvlet Jonny og hans kolleger materialet selv. Etter hvert ble materialet, som kommer fra Sveige og New Zealand, ferdig høvlet der de blir produsert. Dermed ble det stopp på høvlingen og arbeidsoppgavene i høvelavdelingen ble endret. De ansatte gikk over i avdeling

for bearbeiding. Jonny ble ansatt som driftsleder i avdelingen for bearbeiding. En stilling han aldri hadde sett for seg. Likevel var det naturlig at der var han som skulle inn i den stillingen, for på en måte hadde han alt ansvaret fra før likevel. – Kunnskapen! Han er jo et leksikon og vet alt vi lurar på. Det er en flott fyr å ha som sjef. Viktigst av alt, er at han vet hvordan jobben på gulvet er, sier Regina Stoe (52).

EN AV GUTTA

Regina har alltid vært en av gutta. Både på jobb og på fritiden. Hun trives med praktisk arbeid og har holdt seg til de yrkene mange vil kalle tradisjonelle "herreyrker". – Det var ingen jenter her da jeg kom. Så det var vel en grunn til at de ansatte meg, sier hun smilende. Regina kan ikke se for seg å ha en jobb hvor hun må sitte i ro. Hun er alltid i bevegelse, både hjemme og på jobb. For henne må noe skje. Enten er hun i aktivitet eller så sover hun. – Jeg kunne aldri sittet på et kontor. Det prøvde jeg i et halvt år. Jeg ble hun masete dama som bare løp rundt. Men jeg ble veldig god til å lage kaffe! Det er snart ti år siden hun ble ansatt i Kebony. Det var et bemanningsbyrå som matchet henne med jobben i trebedriften. Hun kom da fra en jobb i Porsgrunns

POWERED BY TELEMAR

Porselensfabrikk og var rammet av nedbemanning.

I dag er hun tillitsvalgt, noe hun har hatt erfaring med fra tidligere.

- Jeg ble ofte spurt om råd, og jeg er veldig engasjert. Så det ble vel egentlig naturlig, mener Regina. Regina jobber skift, formiddag og ettermiddag annenhver uke. Hennes jobb er å strø materialet som skal impregneres. Det vil si at plankene skal ha aluminium imellom seg før de skal inn til behandling. Avstanden mellom plankebordene er viktig. Det er nemlig en del av behandlingsprosessen når Kebony-effekten skal oppnås.

KEBONY-EFFEKTEN

Kebony er svanemerket. Og treet er

helt spesielt. Det leveres nemlig i brun farge, men har en gråningsprosess over tid.

Først kommer materialene til Regina, som strør dem. Deretter kjøres de inn i en trommel med væske og trykk. Derfra bærer det videre til en slags tørketrommel, og det er her Kebony-prosessen skjer. Treverket er i trommelen i mellom 50-100 timer. Når det er klart, stables det og sendes ut til leverandører.

- Kebony er vel de første som lager svanemerket produkter. Også trenger de lite vedlikehold, forklarer Jonny.

TREHODER

Er det noen som virkelig kjenner til produktene, materialene og en-

dringsprosesser i tre, så er det Jonny. Han har jobbet med tre fra han var 18 år. Han har vært tømmerhogger, jobbet i bedrifter og som selger. Alt innenfor treindustrien. Treet blir heller ikke lagt vekk når Jonny klokker ut for dagen. Han lager også ting av tre på fritiden.

- Nei, det er litt kasser, blomsterkasser og kister og sånt, sier han forsiktig, og fortsetter:

- Tre er jo spennende! Endringsprosessene, hvordan det oppfører seg og hvor mye man kan få til! Jeg er et ordentlig trehode.

Regina er enig. Jonny kan alt om trær, mener hun.

Men en ting er klart, den ene hadde ikke greid seg uten den andre. For jobben, den er de sammen om.

+ DETTE ER KEBONY:

- Kebony er et miljøvennlig treverk av høy kvalitet. Krever ikke vedlikehold utover vanlig rengjøring.
- Biobasert prosess som er utviklet og patentert i Norge.
- Svanemerket og FSC-sertifisert
- Kebony-prosessen forbedrer egenskapene til treet ved hjelp av biobasert væske. Treets cellestruktur blir endret permanent.
- Kebony har dokumenterte, gode egenskaper for ulike bruksområder, særlig brukt til terrasse og fasadekledning.
- Bruker furu fra Sverige og New Zealand.

Når andre lykkes, er de i sitt ess

Å trives på jobb er viktig. Men for Maren Anne Røed og Preben Hjallum er det mer enn trivsel. De brenner for å hjelpe andre.

Da Maren Anne Røed (42) flyttet tilbake til Grenland etter flere år i Oslo og England, dukket det opp en mulighet hun ikke kunne la være å gripe. Et nasjonalt kompetansesenter for miljø og helse skulle etableres, og Vekst i Grenland søkte prosjektleder til dette. Røed hadde jobbet 15 år med design, kommunikasjon og utvikling av it-prosjekter. Hun trivdes, men hadde et ønske om å jobbe med noe mer samfunnsrelatert.

- Jeg trigges av å få være med og bidra til å løse samfunnsutfordringer, sier Røed. Hun mener næringsutvikling er viktig, men at miljøutfordringene og helse knyttet til dette er enda viktigere.

- Miljø er en viktig global helseutfordring, med et stort potensiale innen næringsutvikling. Jeg trives godt med å jobbe på tvers av sektorer, der ligger det store muligheter, sier Røed. Hun fikk prosjektstillingen og startet å jobbe med etablering og utforming av kompetansesenteret i januar 2018. Hun samarbeider med forskere, sykehusansatte, politikere, næringsutviklere, for å nevne noen. Det

nasjonale kompetansesenteret etableres av Vekst i Grenland, Sykehuset Telemark, Herøya Industripark og Universitetet i Sørøst-Norge.

OPPHAVET TIL SENTERET

Ideen om et nasjonalt kompetansesenter for helse og miljø oppsto i et annet av Vekst i Grenlands prosjekter, nemlig Helseinnovasjon Telemark som ledes av Preben Hjallum. På et tidspunkt hadde ideen vokst seg så stor at Røed tok over ansvaret fra Hjallum.

UHELBREDELIG SERIEGRÜNDER

Preben Hjallum (48) kaller seg "seriegründer". Han brenner for å hjelpe idéhavere. I Helseinnovasjon Telemark gjør han nettopp det - hjelper andre med oppstart av prosjekter og bedrifter.

- Jeg er veldig positiv av natur, sier han. Den som sitter med en idé eller et utviklingsprosjekt innenfor helse kan ringe meg. Jeg tar imot alle henvendelser, sier Hjallum.

Egentlig er han utdannet sykepleier og har jobbet som ambulansarbeider. I 2000 startet han vikarbyrået Norsk sykepleiertjeneste. Hjallum har drevet med forretningsutvikling, salg, markedsføring og produktutvikling. Han har bidratt i over 40 bedrifter, deriblant Made for Movement, Cos Discovery, Future VACC og Mub Medical. - Det er jo bra at de kan bruke meg til noe fornuftig, spøker han. Han understreker at det aller beste med jobben er å være tett på gründerne og være med å utvikle deres ideer. - Av og til ringer takknemlige gründerne og forteller at viktige mål er nådd. Da blir jeg glad og rørt, avslutter han.

DETTE ER VEKST I GRENLAND:

- Arbeider for visjonen: Grenland – samlet, synlig og attraktiv og målet: økt antall arbeidsplasser
- Innsatsområdene er nyskaping, bedriftsattrahering, samt samarbeid og samordning
- Eies av grenlandskommunene Bamble, Drangedal, Kragerø, Porsgrunn, Siljan og Skien
- 12 ansatte
- Leder en rekke regionale prosjekter fra godskonsept Vestfold og Telemark til synliggjøringsprosjektet Powered by Telemark
- Tilbyr kompetanse, nettverk, møteplasser og kontor plass til gründerne og etablert næringsliv

Vaskeekte og nyskapende

Cody har et team av glødende engasjerte mennesker. En av dem er Ken André Myhra Kihle. Den ferske sjefen og skienpatrioten.

Tekst: Camilla Svendsen

Foto: Max Emanuelson Illustrasjon: MSG Productions

Det var aldri planen at Ken André Myhra Kihle skulle ta over som daglig leder i Cody. Likevel ble det sånn i februar i år. Da ble han foreslått som ny leder, fordi den forrige skulle bytte jobb.

- Jeg så det ikke for meg, så det var en veldig spennende mulighet, sier han. Kihle har jobbet hos Cody siden 2016, med automatisering og programmering. Han var en av 200 søkere som søkte jobb i Cody. Stillingsutlysningen fant han i avisen. Den tok han med seg under armen og troppet opp på døren. - Dette var i slutten av nedgangstiden i oljebransjen, så det var mange som sto uten jobb. Derfor var jeg veldig glad da jeg fikk jobben i Cody, forteller Kihle om prosessen.

HAR LAGET TRÅDLØS TREKKVOGN

Cody utvikler, konstruerer og bygger skreddersydd produksjonsutstyr, med tilhørende løsninger innen automatisasjon, robotisering og digitale styringssystemer.

Når et konsept er tenkt ut, tegner de det i 3D, bestiller deler og setter dem sammen. Deretter blir maskinens funksjoner programmert og testet.

Gjengen i Cody har blant annet utviklet styring av en trekkvogn til fly for MSG Production, et firma som har utviklet en automatisk vaske- og avisningshall for fly. Trekkvognen er semiautonom og sørger for å følge ruten gjennom vaskehallen. Den tilpasser hastighet og

stoppunkter etter vaskemaskinens program. Det er Codys egen TITAAN-software som logger hastigheten og bevegelsene til den trådløse vognen.

- Det er alltid en utfordring når ulike systemer skal jobbe sammen. Største utfordringen i denne sammenhengen var presis trådløs posisjonering av flyet. Det er et krevende miljø i vaskehallen, mener Kihle.

Prototypen står på Geitryggen i Skien, og den er stadig under utvikling.

- Videre arbeid med den vil være ekstra funksjoner, som for eksempel håndtering av flyene utenfor vaskehallen.

Cody har kunder som TechnipFMC, Bayer, ABB, Kebony og NSB. De har kunder i flere ulike bransjer, blant annet oljesektoren, maritime og farmasøytiske bransjer.

HÅNDLANGER OG JUSTUDENT

Da Kihle ble ansatt, utviklet Cody en maskin for kreftmedisinen Xofigo. Maskinen er kledd i bly, slik at operatørene blir skjermet for stråling. Alle produksjonsdata,

resultater, endringer og digitale signaturer håndteres av TITAAN, etter farmasøytisk standard.

- Vi har opparbeidet oss en god kompetanse på medisinsk utstyr og farmasøytisk produksjon. Dette er jo et felt med strenge krav og et felt vi ønsker å jobbe mer med, forteller Kihle.

Teknologi har alltid interessert ham. Da han var liten var han håndlanger for faren som brukte mye tid på å skru motorsykler i garasjen.

- Pappa er en oppfinnsom mann, noe jeg ble preget av, sier Kihle. Interessen for å skru, lage ting og teknologi økte med årene. Derfor var det nok flere som ble overrasket da han søkte seg inn på jusstudiet.

- Jeg var litt forvirra og gikk et år der etter videregående, forteller han og ler. Han skjønte fort at dette ikke var noe for ham og etter skoleåret startet Kihle på studiet kybernetikk, som han i dag har en master i.

SKIENSPATRIOT

Før Kihle startet hos Cody, jobbet han i Kongsberg Maritime. Ledelsen der hadde et sterkt ønske om at Kihle skulle flytte fra Skien til Kongsberg. Han nektet. Skienpatrioten hadde nettopp blitt pappa og grodd røtter i byen han er så glad i. Han ble ansatt likevel og ble pendler.

- Det var jo langt, sier Kihle om pendlerlivet. Med et kolikkbarn ble nettene korte. Ofte gikk kjøreturen i en "ammetåke". Men han trivdes i jobben.

Etter fire år gikk veien videre til Brevik Engineering hvor han var leid inn for å planlegge oljelagerskip. Men da jobben i Cody åpnet seg, var han bestemt på at det var her han ville være.

- Det er aldri kjedelig på jobb, jeg har det veldig gøy hele tiden. Vi lager sjelden samme ting flere ganger, noe jeg synes er morsomt, sier Kihle.

I hans nye rolle som daglig leder blir det mer administrativt arbeid,

og Kihle har satt seg mål om at verden skal bli mer kjent med Cody og hva firmaet driver med.

- Vi jobber med innovasjon og ønsker å bidra til å øke produksjonen i Norge, gjennom å utvikle høyteknologiske løsninger med bærekraft i fokus, sier Codys leder. I tillegg har han et mål om at Cody skal vokse, men det er på sikt. At arbeidsplassen ligger i Skien i Grenland, er et veldig stort pluss. I tillegg er veien til Oslo kort.

- Skien blomstrer med all utviklingen som skjer, jeg er veldig glad i byen, sier Kihle.

Å flytte derfra kommer ikke til å skje. Argumentene for å bo i byen er flere. Kona driver butikk i Skien sentrum, familien og vennegjengen er i Skien. Ja, også er det byen hvor Odds ballklubb holder til.

+ PREGET AV PAPPA: Ken André Myhra har fått oppfinnsomheten sin fra faren.

Solgte huset for å hjelpe barn

Innowalk og Walker har gitt barn mulighet til å leke med andre barn. Apparatet har reist dem opp. Mannen bak utviklingen av dette er takknemlig for at han får lov til å være med på å gi andre mennesker glede i livet. For å få det til solgte Ånund Olsen bilen og pantsatte huset.

Tekst: Camilla Svendsen Foto: Presse

Ånund Olsen (51) er kanskje enda mer ydmyk enn han trenger å være. At han har utviklet et produkt som kan gi andre mennesker en livsendret tilværelse er noe han er stolt av, men likevel er han forsiktig når han snakker om det. – Det kunne jo vært meg, sier han. Olsen er mannen bak Walker, et apparat som får funksjonshemmede barn opp og ut i

verden, i tillegg til at det har treningsverdi. Apparatet har sørget for at mange barn har fått delta i lek, at de har sluppet liggesår, at de kommer seg på toalettet selv, for å nevne noen få fordeler. I dag er produktet ledende, og ikke minst er bedriften som utvikler og selger apparatet, Made for Movement, stort.

FRA STRYKKARAKTER TIL GRÜNDER

Hvordan kom Olsen seg egentlig hit? Mannen som strøk på gymnasiet og ikke fikk gå det tredje året på skolen. Mannen med dysleksi og en knust drøm om å bli fysio-

terapeut. Den gang ble flere dører lukket. Lite visste Olsen om at dette var inngangen til at den viktigste døren åpnet seg. Han er nå gründer, med patent- på et produkt som har eksplodert.

– Mange er smartere og flinkere enn meg, så jeg har nok vært heldig, sier han. Men han overbeviser ikke med det utsagnet.

Vi går litt tilbake i tid. Olsen må ut i arbeidslivet etter å ha strøket på skolen.

– At jeg strøk gjorde at jeg måtte komme meg ut i jobb. Det er kanskje slike ting som gjør at sånne som meg kommer videre, sier han. Han starter å jobbe med salg av hjelpemidler og gjorde dette i ni år. Underveis begynte ideen om Walker å forme seg i hodet. Samtidig satt det en mann i England som hadde utviklet noe slikt, uten å ha kommet særlig videre.

UNG OG MODIG

Olsen, den gang ung, modig og uten en krone i startkapital, kontaktet Vekst i Grenland og Per Wold. Wold trodde på produktet og ga dem 50.000 kroner uten å mukke. I 1995 gikk veien videre til London og David Heart, med håp om å få lisens på Walker. Her må han ha vist seg både smart og dyktig. – Jeg husker godt hvordan jeg hadde det da vi sto utenfor døren til Heart,

sier Olsen og ler.

– Vi dro jo over dit som guttunger og med et håp om å kunne tilby produktet i Norden.

Per Wold var også med. Han hadde større tanker.

– Vi vil produsere i Tyskland også! sa han.

Og David Heart sa ja. Lisensen var på plass og nå kunne arbeidet begynne. Nå skulle barn i Norge, Tyskland, Danmark og Sverige opp på beina.

SOLGTE ALT HAN HADDE

Olsen sa fra seg en trygg jobb og ga avkall på stabil inntekt. Han solgte bilen og pantsatte huset. Det ble kjøpt inn en PC, en fax og en mobil. I nærmere åtte måneder levde han på dagpenger. Det var en kamp å få Walker igjennom systemet i Norge. Det tok tid, energi og penger.

– Det var dyrt og det var vanskelig å få staten til å betale for å få Walker på markedet, forteller Olsen. Men firmaet Made for Movement ble etter hvert en realitet

– Vi hadde ingenting. I dag er det mellom 70 og hundre ansatte i de ulike landene. Vi tok en stor risiko, antakelig fordi vi var så unge. Jeg vet ikke om jeg hadde turt det i dag, sier Olsen litt leende.

I 2004 solgte Olsen størsteparten av sin eierandel av Made for Movement og startet firmaet Inspiro. Han følte at det var på tide å prøve noe nytt. Nå skulle han holde foredrag og gjøre eventer.

– Det var jo dårlig butikk på den tiden. Jeg satt masse med beina på bordet og drakk kaffe. Det ble veldig mye kaffe. Og jeg tenkte masse. Da kom tanken tilbake på det jeg kunne. Hjelpemidler.

KJENT FOR Å GRÅTE PÅ TV

Innowalk ble et faktum. Walker i en nyere versjon. Olsen vant TV2 programmet Skaperen i 2007 med denne. Innowalk er et treningshjelpemiddel til de svakeste funksjonshemmede barna. Slikt blir det

mye følelser av, og i en periode var Olsen kjent for å være han som gråt på TV.

– Det er jo mye følelser fordi man vil lykkes. Men enda mere følelser fordi jeg gjorde noe for dem som trengte det. For oss friske så er trening noe fint. For dem som ikke er det, betyr slike hjelpemidler bedre søvn, færre liggesår. Det betyr at de kan komme seg på do.

Gjennom Inspiro jobber han stadig med å utvikle apparatene som produseres gjennom Made for Movement. Innowalk har vokst fra å være til barn til å være til ungdom og små voksne. I disse dager jobber han med et apparat for voksne. Alt er ferdig, det er kun produksjonen som gjenstår og jobben med å få støtte av EU til dette.

– Apparatet skal gjøre det lettere å trene hjemme. Ved bruk av VR kan funksjonshemmede trene sammen, på hvert sitt sted, i hver sin maskin. Olsen er takknemlig for å kunne gjøre den jobben.

– Jeg er bevisst på å kose meg i livet, samtidig som jeg jobber. Jeg kunne jo vært i en situasjon selv, hvor jeg ikke hadde hatt muligheten til å nyte livet, sier han.

EN EKSTREM TYPE

Det virker som om denne gründeren ikke har så mye fritid, men det

+ RØRENDE INNOVASJON:
Innowalk gir barn muligheten til å leve et liv i bevegelse.

har han. Han har fritidsysler han brenner for.

– Men det er lite spennende, påstår Olsen.

Vel, om ekstrem triatlon er lite spennende, så får det stå for hans regning.

Vi kan nevne at Olsen har løpt i 24 timer, svømt 3,8 kilometer og syklet 18 mil. Han har deltatt i Norseman. Han har deltatt på Alpsman i Alpene. Skal han gjøre noe, må det være ekstremt.

– Det er jo ikke gøy når jeg holder på, men følelsen etterpå er helt syk, forteller han.

En skulle tro at en mann som Olsen aldri satt i ro.

– Jeg slapper masse av, jeg! Å sitte i sola og drikke kaffe kan jeg gjøre i flere timer. Bare nyte livet og ha muligheten til å gjøre det. Eller se på tv. Jeg må ha kontraster i livet og jakte på øyeblikkene. Slutter jeg å jakte på øyeblikkene, enten de er ekstreme eller avslappende, så slutter jeg å leve.

Prosessindustri med spennende arbeidsplasser

INEOS i Grenland

- Prosessanleggene til INEOS og INOVYN produserer etylen-gass og plastråvarene LDPE (polyetylen), PVC samt LUT.
- Bedriftene har omlag 600 ansatte.
- Eksportandelen er 90 prosent og omsetningen er ca. 8 milliarder kroner.

INEOS, som er en av verdens største petrokjemiselskaper, har flere store prosessanlegg i Bamble og Porsgrunn kommune. Dette er høykompetansebedrifter med døgkontinuerlig produksjon og ansatte med solid kunnskap innen sine fagområder.

Helse, Miljø og Sikkerhet (HMS) er førsteprioritet for alle som arbeider i INEOS-bedriftene i Grenland, som gjennom flere tiår har utviklet seg til Norges petrokjemisentrum. Med fag- og ingeniørhøyskoler samt universitetsmiljø i nærheten rekrutterer INEOS gode kandidater som er med på å videreutvikle bedriftenes produkter og kompetanse.

INEOS-bedriftene i Grenland har til enhver tid ca. 50 lærlinger innen fagene prosess-, mekanisk-, elektro-, automasjon- og laboratoriefagene. Læretida er vanligvis to år, med avsluttende fagprøve som munner ut i et fagbrev.

Hvordan er det å jobbe i en industri som produserer produkter som i ofte blir omtalt som et problem? Plast er et materiale som brukes til svært mange anvendelser innen infrastruktur, emballasje, helse, transport og elektronikk. Polyetylen er f.eks. et materiale som gjør det enkelt og distribuere friskt vann gjennom rør til oss forbrukere. Mat og medisiner kan med plastemballasje distribueres sikkert over store avstander. Miljøavtrykket fra plastemballasje er i de fleste tilfeller langt mindre enn miljøavtrykket som følge av matsvinnet som oppstår dersom plastemballasje ikke brukes. Flere og flere ser at det ikke er bruken av plast som er problemet, men misbruket, f.eks. at brukt plast (og andre ressurser) kastes i naturen. Derfor er det viktigste fokuset at vi trenger en sterkere bevisstgjøring rundt miljøansvaret vårt. Noen har tatt til ordet for å forby plast, men dette er ikke et miljømessig godt tiltak. For å ta riktige avgjørelser, trenger vi kunnskap, og fakta viser at plast i svært mange tilfeller kommer bedre ut miljømessig enn alternativene glass, metall og papir.

PLAST REDUSERER MATSVINNET

Råvarene som produseres av INEOS i Bamble brukes hovedsakelig til farmasøytisk emballasje, matvareemballasje, bygningsindustri og kabelisolasjon. Flere sier at de ikke vil ha plastemballasje på grønnsaker, men da er konsekvensen at matvarene har mye kortere holdbarhet. Det krever mye mer energi for å produsere og transportere maten enn plastemballasjen. Tidligere ble for eksempel druer nesten alltid solgt i løsvekt, da var svinnet 15 prosent, ifølge Bama. Men i dag, når druene er pakket i halvkilos pakker, er svinnet kun to prosent. Hvis maten råtner, øker vi både CO₂-utslippet og klimaavtrykket, uten at det kommer til nytte som mat for oss. Matsvinnet er et stort miljøproblem, og plastemballasje reduserer matsvinnet.

Klimaet er vår tids største utfordring, derfor må vi ta fornuftige valg og rette engasjementet i riktig retning. Vi må velge det alternativet som totalt sett har lavest miljøfotavtrykk. Produkter fra INEOS-bedriftene er en del av løsningen.

INEOS
THE WORD FOR CHEMICALS

Går tilbake til naturlige oppvekstvilkår

Sørsmolt oppdrettsanlegg er et av landets eldste anlegg. At det i dag er et moderne og fremtidsrettet lakseanlegg, kan man takke de som jobber der for.

Tekst: Camilla Svendsen Foto: Bjørn Harry Schönhaug.

Knut Olai Hevrøy har drevet med laks fra han var liten. Faren drev med oppdrett, og da Hevrøy ble gammel nok, valgte han sjøveien. Rettere sagt, han ble fisker. – Så ble jeg gift, og da var det ingen greie å være på sjøen, sier han smilende. Han tok med seg kona og de fem barna og flyttet til Telemark for å drive med oppdrett. I dag er han driftsleder på Sørsmolt og er en av dem som kjenner anlegget ut og inn. Han og resten av gjengen på Sørsmolt tok med Powered by Telemark på en rundtur i anlegget, som ligger i nærheten av Kragerø.

ET NATURLIG UTGANGSPUNKT
Sørsmolt er Norges eldste anlegg som driver med oppdrett av lakse-smolt. Her produseres det 2,5 millioner smolt i året, med svært god helsetilstand. Årsaken er sannsynlig-

vis måten oppdrettet blir gjort på. – Vi går tilbake til oppvekstvilkårene fisken har i naturen, sier Stein Helge Skjelde, daglig leder. Sørsmolt er etablert rett ved Kjølbrønd, som i dag har ekstremt god vannkvalitet. Vannet som tas inn i store tanker har lave temperaturer og riktig pH-verdier. Ferskvannet og de lave temperaturer gjør at smolten vokser i rett fart. Her er det ingen "hurtig" oppfeting av fisken. Heller ingen bruk av antibiotika, noe Sørsmolt delvis kan takke vannkvaliteten i Kjølbrønd for. – Du finner mer antibiotika på hunder og katter enn du gjør her, mener Hevrøy.

"FISKEPLEIER"
Hele prosessen starter med rogn som leveres fra Bergen. Den blir lagt i skuffer med fire liter vann og en temperatur under åtte grader. Etter en uke eller to klekkes eggene. Da

svømmer yngelen ned i skuffen for å ligge i skjul. Bunnen av skuffen har en utforming som kan minne om forholdene i vannet ute i naturen. – Det er omtrent 2,8 millioner rogn som fordeles i 12 skap, forteller Britt Veivåg, driftsoperatør og KHMS sjef, eller rett og slett klekkesjef.

Hun har jobbet på Sørsmolt i mange år og startet arbeidet der med å være med på vaksinasjon. Én og én fisk vaksineres når de er store nok, og det er en langdryg jobb. Veivåg ble spurt om å være med på den jobben, og etter den gang har det bare ballet på seg. I dag jobber hun fast som klekkesjef og har gjort det siden 2005. I tillegg har hun tatt eksamen i aquakultur. – Da jeg var liten ville jeg bli barnepleier, så det kan jo kanskje være en parallell. Men det er fisk jeg pleier i stedet, spøker hun.

RETTFERDIG MATFORDELING

Når yngelen er mellom seks og åtte uker, flyttes de fra klekkeskuffene og ut i store kar. De blir jevnlig sortert, slik at de minste får i seg nok næring. Senere blir de igjen flyttet til det som

heter veksthallen. Her skal de rett og slett vokse og bli store. Og de skal vaksineres. Sorteringen fortsetter, for matfordelingen skal være rettferdig. Når smolten er stor nok, starter tilvenningsprosessen til saltvann. Da har den vært i ferskvann i 14 måneder. Det er i denne prosessen den får den blanke sølvfargen. Tilvenningen tar omlag én måned. – Når perioden er slutt, tar vi blodprøver og ser hvordan et par av fiskene klarer seg i saltvann. Resultatene viser om resten av fiskene er klare for saltvann, forklarer driftsjef Hevrøy. Er fiskene klare, blir de pumpet inn i en brønnbåt.

ET MODERNE ANLEGG

Sørsmolts oppdrettsmetode tar tid. Lenger tid enn andre steder.

– For mange oppdrettere er det kanskje pengene som rår, sier daglig leder Skjelde, og fortsetter: – Vi tenker først og fremst på smoltens helse. Skjelde påpeker at anlegget bruker mindre strøm på både lys og oppvarming av vann, ettersom de har valgt "den naturlige oppdrettsmetoden". – Vi etterlikner levevilkårene til villaksen i elva, forklarer Skjelde. – Det gjør anlegget vårt mer klimavennlig enn andre, som har en prosess for å få laksen til å vokse raskere, fortsetter han. Skjelde har vært styrer og den med størst eierandel siden 2006. Det er han som har bygget Sørsmolt opp til å bli en moderne bedrift, i tillegg til å sørge for utvidelse av produksjonen. – Her var det store vannressurser som gir grunnlag for bedring av smoltkvaliteten, sier han. Noe av det første han gjorde var å innføre spesialbygde minivarianter av førkanoner, som sørger for jevn fordeling av føret. – Oppdrett er en enkel, fremtidsrettet matvareproduksjon, sier Skjelde og peker på at det er vann og havressurser som gjør yrket mulig. – Utviklingen er fortsatt i en tidlig fase, det er spennende, legger han til.

+ **GJENGEN:** Fv: Stein Erik Skjelde, Linda Veivåg, Britt Veivåg, Marthe Sordalen og Knut Olai Hevrøy.

Powerhouse, ill: Snøhetta

Formersamfunnet - ser mennesket

Asplan Viak er et av landets fremste rådgivende selskaper for ingeniør- og arkitektur. Ikke bare det, i dette firmaet er det et brennende engasjement for miljø- og klimautfordringene. Les om noen av firmaets eksempler på bærekraftig arkitektur her.

Visjonen til Asplan Viak er å bidra til å skape et bedre samfunn i tråd med en bærekraftig utvikling. Det var også en selvfølge å velge medlemskap i FNs Global Compact, verdens største initiativ som skal sikre at næringslivet tar samfunnsansvar.

- Det er naturlig for oss å styre etter en strategi for samfunnsansvar, som er tuftet på FNs bærekraftsmål, sier leder i Asplan Viaks avdeling i Skien, Skjalg Fredheim. - Vi forplikter oss til å drive egen virksomhet i tråd med prinsippene. Gjennom vår kompetanse kan vi påvirke i konkrete prosjekter, sier han videre.

Mange av rådgiverne i Asplan Viak har solid klima- og miljøkompetanse. De har et genuint engasjement

for å hjelpe kundene med å utvikle gode miljøprosjekter og finne klimavennlige løsninger. Bedriften har også vedtatt egen miljøpolitikk og pekt ut integrert energidesign, miljøvennlig materialvalg, god arealplanlegging og vann som viktige områder i deres klima- og miljørådgivning. Asplan Viak har også inngått samarbeidsavtale med Ingeniører Uten Grenser, om levering av kompetanse til bistandsprosjekter.

Bærekraftige prosjekter

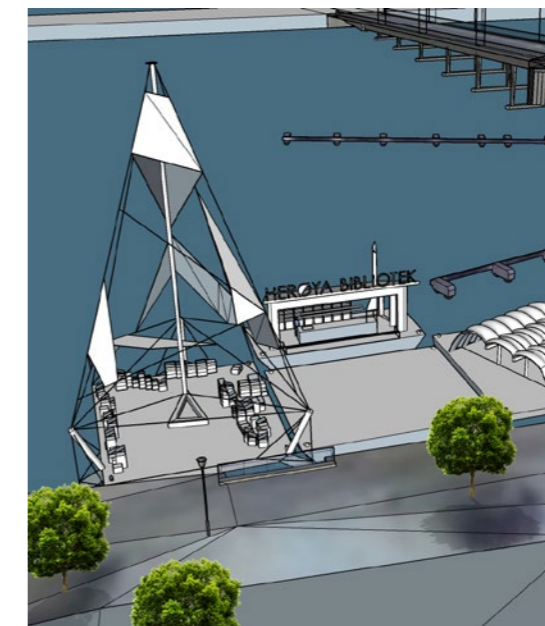
Miljø er i høysetet når Asplan Viak utvikler prosjekter. Et av dem er Powerhouse Telemark, et av fire Powerhouse i Norge. Bygget skal stå klart i 2020 og er et resultat av samarbeid mellom

Skanska, Snøhetta og Asplan Viak. Den «grønne diamanten» er et plusshus som produserer mer ren og fornybar energi enn det forbruker over livsløpet på 60 år. Normalt forbruker bygg enorme mengder energi, noe som gjør Powerhouse til et ekstremt fremoverlent og miljøvennlig prosjekt. Et annet spennende prosjekt Asplan Viak har jobbet med, er Prestejordet. Her har Asplan Viak gjennomført en mulighetsstudie for etablering av 100 leiligheter i tidligere Skien videregående skole. Prestejordet Eiendom AS kjøpte i 2018 eiendommen av Telemark Fylkeskommune med klausul om miljøbasert utvikling, hvor utgangspunktet var at så mye som mulig av den eksisterende bygningsmassen skulle tas i bruk som boligareal. Store deler av skolebyggene har gode arkitektoniske kvaliteter og viste seg å kunne gjenbrukes i prosessen med å gjøre om skolen til boligbygg. Slik gjenbruk kan potensielt gi et

kostnadsfortrinn, lavere miljøbelastning og historisk kontinuitet. Skoleanlegget fra 60-tallet er del av Skiens identitet, og de markante arkitektoniske virkemidlene videreføres i de nye byggene som skal settes opp.

Vant Oslo arkitekturtriennale

Oslo arkitekturtriennale er Nordens største arkitekturfestival. I år skal Oslo arkitekturtriennale utforske nye måter å forme samfunnet på, med utgangspunkt "degrowth" - nedvekst på norsk. Asplan Viaks bidrag til den åpne konkurransen i forbindelse med festivalen, stakk av med seieren. Det betyr at de får stille ut sitt prosjekt, et flytende bibliotek kalt 'Herøya Industrial Floating Library' (H.I.F.L), under festivalen. H.I.F.L skal fasilitere presentasjoner av Grenlands industrivirksomhet sammen med offentlig foredrag og debattprogram om vanskeligheter rundt vekst. - Dette er jeg veldig stolt av og jeg er glad vi kan sette våre klimavennlige prosjekter på kartet, sier Fredheim.

Herøya Industrial Floating Library (H.I.F.L).

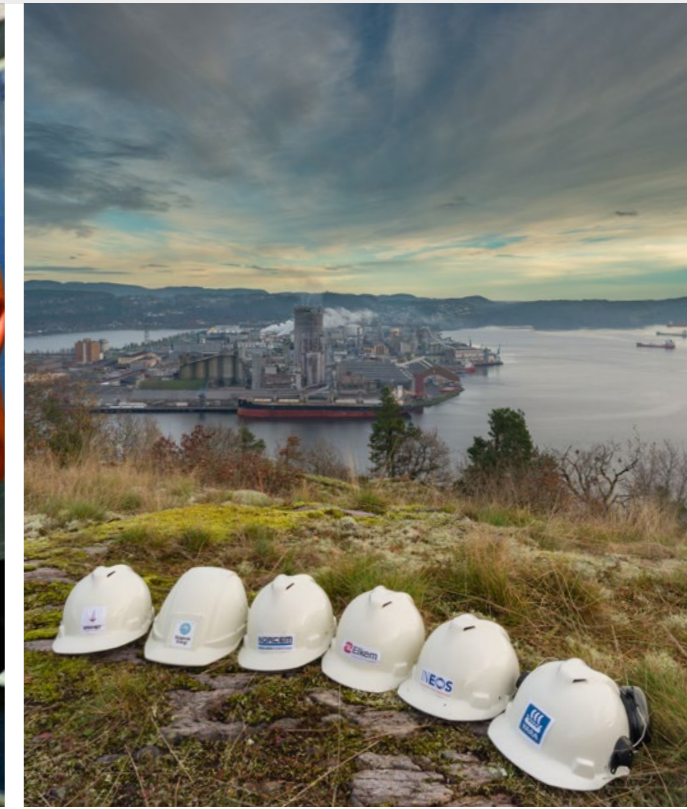
DETTE ER ASPLAN VIAK:

- Et av Norges ledende rådgivnings-selskaper innen plan-, arkitektur- og ingeniørfag
- 1000 ansatte fordelt på 31 kontorer og 10 kompetanseområder.
- Avdeling Skien har 52 ansatte innenfor 6 kompetanseområder; arkitektur, landskapsarkitektur, bygg og anlegg, plan og urbanisme, vann- og miljøteknikk og samferdsel.
- Asplan Viak i Skien er nasjonalt ledende på komplett tverrfaglig prosjektering av badeanlegg med tre av Norges største bad på referanselista: Aquarama Kristiansand, Tromsøbadet og Tøyenbadet Oslo.
- Med verdiene mot, glød og respekt ønsker bedriften å være den fremste arena for samfunnsutvikling

 asplan viak

asplanviak.no

- Norges mest spennende industriarbeidsplasser

Omtrent 2000 mennesker jobber i industrien i Grenland. Alle disse skal være med å kjempe for en grønnere industri. - Her er det spennende å jobbe, sier Irene Siljan Vestby, leder for industrinettverkene i Telemark.

Grenland og omegn er Norges største industri-region, med både nasjonale og internasjonale bedrifter. Her er store, verdensledende industriaktører, som motor, og en variert leverandørindustri rundt disse. I en årrekke har det vært en omfattende omstilling i regionen, da industrien er i utvikling. Grønnere mål settes og målene er hårete.

Irene Siljan Vestby, leder for industrinettverkene i Telemark.

Verdiskaping

– Ambisjonen er å bli verdens første klimapositive industri-region. Det betyr at industrien jobber med å implementere fremtidens teknologi og bærekraftige løsninger, sier Irene Siljan Vestby, som mener at landets mest spennende arbeidsplasser i industrien finnes i Grenland. For øyeblikket er

industrinettverkene største fokus, utviklingen mot nullutslipp i industrien. IndustriClusteret jobber aktivt og målrettet for at industrien i Grenland skal være den første med nullutslipp. Fordi industrien er i en utvikling mot en bærekraftig og mer miljøvennlig måte å jobbe på, er det nødvendig med en bredde av kompetanse og kunnskap. Samtidig er det behov for spisskompetanse på flere områder.

Daglig leder i INEOS og leder for IndustriClusteret Grenland, Magnar Bakke, mener at omstillingen er med på å øke verdiskapingene og sikre arbeidsplasser.

– Jeg tror målet om klimapositiv industriregion er med på å gi enda mer mening i arbeidshverdagen og i jobben man gjør, sier Bakke.

Imponerende industri

At det er mye spennende som skjer i industrien i Grenland, er det ingen tvil om. Det omsettes for flere milliarder og det er mange tusen mennesker i arbeid i alle type stillinger. Det er svært mye kompetanse og erfaring innenfor teknologi og engineering. Og så jobber det over 100 lærlinger her.

– I tillegg til arbeidsplassene, er også utdanningsmulighetene her, alt fra lærlinger til doktorgrader, i alle type profesjoner, sier Vestby.

Kompetente arbeidere er en ting, det er også et godt miljø med innovative bedrifter og muligheter for å etablere flere. Dette skaper samarbeidmuligheter og sjansen til å finne gode løsninger sammen. Klyngearbeidet gjør veien mellom bedriftene kortere, og det er lettere å kunne jobbe sammen.

– Jeg blir stadig mer imponert i møte med bedriftene. Det er så mange dyktige mennesker og så mye nyskaping i

området, mener Vestby, som oppfordrer til å følge med på www.industrialgreentech.com.

Magnar Bakke, daglig leder i INEOS og leder for IndustriClusteret Grenland

INDUSTRIEN I GRENLAND

Faktatall fra 2017

Omsetning: **16 mrd NOK**
 Investeringer neste 3-5 år: **12 mrd NOK**
 Eksportandel: **75 %**
 Bemanning: **2000**
 Lærlinger: **115**
 Ringvirkningstall: **1:5**
 Betyr for Norge: **10.000 arbeidsplasser**

Arbeidsjernet

Petter

Han er kanskje mest kjent som administrerende direktør i Bratsberg Gruppen. Men Petter Øygarden er en allsidig mann som liker seg på høye fjelltopper og med puddersnø under skiene.

Tekst: Camilla Svendsen Foto: Bjørn Harry Schönhaug

Gulvene er mørke og veggene er prydet av kunst i alle rom i kontorlokalene til Bratsberg Gruppen. Ut av vinduene kan Petter Øygarden (63) se et av sine seneste utviklingsprosjekter, Øya. Boliger, næringslokaler og vannspeil. Et omtalt prosjekt i Porsgrunn, hvor meningene var delte. Øygarden selv er fornøyd. Han synes det er moro å utvikle lokale områder for et langt perspektiv.

- Vi er opptatt av å finne gode løsninger for dem som skal kjøpe boligene vi bygger. Det skal være kvalitet og riktig pris. Å kjøpe bolig er den største økonomiske beslutningen de fleste av oss tar. Det skal man ha respekt for, sier Øygarden. Bratsberg Gruppen ble startet av Øygarden og søsknene, og bedriften har 25-års jubileum i år.

- Jeg måtte finne på noe da jeg kom

tilbake fra noen år i USA. Jeg har alltid hatt et greit forholdet til søsknene mine og det var fint å kunne starte noe sammen. Å jobbe med familien er noe Øygarden "alltid" har gjort. I de yngre dager jobbet hele søskenflokket i tur og orden på pappas bensinstasjon.

Et langt arbeidsliv

Øygarden har jobbet med industri og eiendomsutvikling opp i gjennom. Eiendomsutvikling var aldri den opprinnelige planen. Det var marinbiologi han skulle bli drive med. Den kunstglade mannen startet på den drømmen i Bergen, men merket fort at det ikke var noe for ham. Derfor tok han heller befalsutdanningen i marinen, før han studerte kjemi i Trondheim. Han visste ikke helt hva han ville bli, så det endte opp med

siviløkonomutdanning på BI og en master i økonomi i USA.

- Jeg heier på alle som ikke vet hva de vil bli! sier Øygarden.

Han har jobbet i Industridepartementet og i Norsk Industri. I tillegg jobbet han flere år i USA hvor han ledet en bedrift som utviklet keramiske produkter og komponenter. Etter hjemkomsten var han med på å grunnlegge flere bedrifter, både private sykehus og legevakter i Norge og Sverige, firmaer innenfor handelsvirksomhet og eiendomsutvikling.

- Jeg er veldig glad i den norske modellen, hvor ulikhetene ikke er enorme og konflikter i arbeidslivet kan løses gjennom trepartsmodellen. Likevel får man perspektiv når man er ute i verden, sier Øygarden. Han fikk se Norge utenfra gjennom årene i USA.

- Janteloven står nok sterkere i Norge enn i Statene. Blant annet tror jeg det er mer akseptert å feile i statene, sier Øygarden. Han tror det er lettere å reise seg igjen og prøve på nytt i USA.

- Det er kanskje mindre akseptert å prøve, feile og gå konkurs i Norge, reflekterer han videre.

For skal norsk næringsliv bli mindre oljeavhengig, må vi være flinkere til å ta sjanser, synes Øygarden.

- Og vi må akseptere at vi ikke alltid lykkes. Vi må tørre å prøve.

Sprekere enn de fleste

Å tørre er ikke et problem for Øygarden. Han har vært med på flere utbyggingsprosjekter og er ikke redd for å stå på når det stormer på jobb. Stormer gjør det nemlig rundt ham på fritiden også. I form av vind, vel og merke.

Til sommeren skal han på en treukers tur til Himalaya med teltet på ryggen. Øygarden er en erfaren fjellmann, og han er uredde. Han har vært på flere fjelltopper rundt i verden, både med og uten ski.

- Det er jo veldig fint å stå på 6000 meter og titte ut av teltduken. Det er helt sort og det eneste man ser er klare stjerner.

Han beskriver den spreke formen forsiktig, men det er ingen tvil om at denne mannen er i god form. Spesielt glad blir han når han har ski på beina og kan kjøre ned et fjell i puddersnø.

Øygarden har vært med på skred i

+ Fakta om Bratsberg Gruppen:

- Bratsberg Gruppen eier, utvikler, leier ut og forvalter eiendommer i Sørøst-Norge
- Eier, leier ut og forvalter 100.000 kvadratmeter næringsseiendom i Skien og Porsgrunn
- Jobber med boligutbygging
- Store utviklingsaktører i Porsgrunn og Skien, men også utenfor Telemark
- Setter ryddighet og romslighet i fokus

+ Fakta om Petter K.S. Øygarden

- Arbeidende styreleder i Bratsberg Gruppen konsern og administrerende direktør i Bratsberg Gruppen AS.
- Har styreverv i flere selskaper.
- Øygarden er siviløkonom fra BI og MBA fra USA.
- 20 års erfaring som gründer av flere selskaper, blant annet Øygarden Eiendom AS, Bratsberg konsernet og Bratsberg Gruppen, Conceptor AS og Conceptor Bolig AS.
- Var med å etablere og utvikle selskaper innenfor tjenesteytende næringer i Skandinavia, blant annet sykehus, spesialistklinikker og legevakt.
- Har utviklet flere store eiendomsprosjekter i Norge og Sverige.
- Erfaring fra internasjonalt næringsliv, blant annet som CEO i amerikansk teknologibedrift. Har også bakgrunn fra norsk industrivirksomhet og statlig sentraladministrasjon.
- Øygarden er majoritetseier i familieselskapet Øygarden Eiendom AS, som er et investerings-selskap med formål å investere i blant annet eiendom.

Mont Blanc, dramatiske skred som kunne gått galt. Men han er aldri redd. Han har vært med på flere triatlon, som Swissmann og Norseman.

- Det er ikke ekstremt. Jeg er nok litt eventyrlysten, men så synes jeg det er all right å ha det litt vondt noen ganger, sier han.

Litt vondt for Øygarden, er for andre beinharde økter. Han trener mer enn gjennomsnittet og er sprekere enn flere som er halvparten av hans alder. Om Norseman sier han at det er en lang tur.

- Det jeg mener, er at jeg tror alle kan klare det, med riktig trening og mat. For meg er det en målsetting for å holde meg i form. Det er ikke mer enn 15 timer. For meg er det ikke en konkurranse mot andre, det er mine personlige mål som er viktig.

At han har kommet langt i livet, både privat og karrieremessig, er det ingen tvil om. Selv sier han at det kommer av at han har hatt et godt team rundt seg. Også fordi han har sagt mye ja.

- Si ja til alle muligheter du får! Det er lett å sin nei til forandringer, men jeg tror man kommer lenger ved å si ja til flere ting.

Denne skal det forskes på i Seljord

Grunnåi Kraftverk øker produksjonen med et aggregat som blir unikt i Norge og verden. Med vindu inn til løpehjulet og sensorer på skovlene skal det forskes på peltonturbinen.

Nå arbeides det for fullt med å montere et ekstra aggregat inne i maskinsalen i Grunnåi Kraftverk. Det aggregatet blir unikt i norsk sammenheng, og så langt man vet i verden for øvrig.

Vindu inn til turbinen

Turbinen er en vertikal peltonturbin. Det er ikke så spesielt, men vanligvis spruter vannet på turbinen godt skjult bak stål og tykke betongvegger. I Grunnåi settes det inn to vinduer for å kunne se hvordan vannstrømmen treffer skovlene.

- Vi lager akslingen hul slik at vi kan føre ledninger ned til sensorer som vi fester ved turbin og generator. Disse skal levere data til forskningsmiljøer som Norges naturvitenskapelige universitet (NTNU) og Universitetet i Sørøst-Norge (USN), forteller prosjektleder Ingunn Granstrøm.

I forskningsmiljøene er de begeistret over muligheten til å forske på en turbin som går i et kraftverk, i stedet for å bruke en laboriemodell som de vanligvis gjør.

Turbin og generator leveres av Andritz Hydro AS.

Samarbeid med HydroCen

Det tas sikte på å etablere et tverrfaglig forskningssamarbeid med HydroCen. HydroCen er et forskningssamarbeid mellom produsenter, leverandører og forskningsmiljøer innenfor vannkraftsektoren.

- I praksis vil Grunnåi bli et besøkskraftverk som høyskolestudenter og forskere er velkomne til å bruke i sin forskning, forteller Granstrøm.

Reduserer flomtap

Skagerak Kraft eier 55 prosent av Grunnåi Kraftverk mens Vest-Telemark Kraftlag (VTK) eier 15 prosent og lokale grunneiere eier 30 prosent.

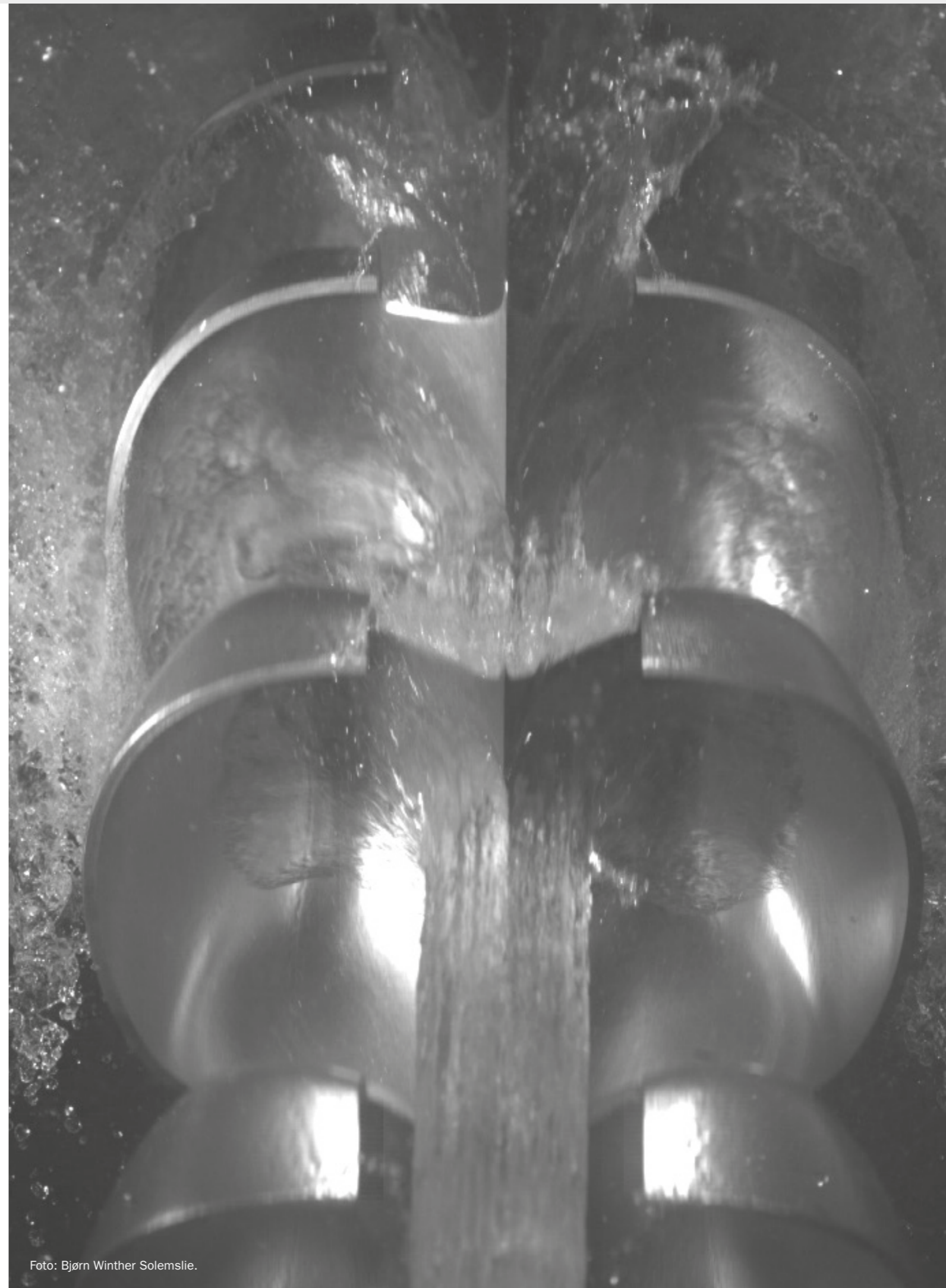
- Det var grunneierne som for noen år siden mente at mye vann rant forbi stasjonen, særlig i flomperioder. Da vi kikket nærmere på dette viste det seg å være lønnsomt å utvide kapasiteten, forteller Granstrøm.

I maskinsalen er det relativt god plass, og dermed var det mulig å montere et ekstra aggregat der.

- Dagens turbin har en slukeevne på 4,5 kubikkmeter per sekund, men det viste seg å være mulig å installere et ekstra aggregat med slukeevne på 3 kubikkmeter per sekund uten å utvide vannveien, og uten at det ødelegger produksjonen i dagens aggregat, forteller Granstrøm.

Øker produksjonen med 20 prosent

Dette gjør investeringen lønnsom med god margin. Produksjonen øker med 11 GWh. Grunnåi har per i dag en midlere årsproduksjon på 55 GWh.

+ **LAGER PLAST:** Julie Hobæk sørger for at melkekartongen har belegg.

26

Lager plast til medisinfasker og kabelisolasjon

Julie Hobæk (24) var fast bestemt på at hun ville ha jobb på INEOS.

Tekst: Camilla Svendsen Foto: Bjørn Harry Schönhaug

Julie Hobæk nådde målet sitt, hun er utdannet prosessoperatør og har fast jobb på INEOS Bamble.

For å få det til, har hun gått ett år på Teknisk- og Industriell Produksjon og ett år på kjemi- og prosessfag. Da lærlingtiden kom, fikk hun plass på INEOS Bamble. Og siden har hun blitt.

- For meg er det fint å ha en jobb hvor jeg ikke sitter stille. Her er ingen dager helt like, og det er mye sjauing, sier Hobæk.

Jobben er aktiv, hverdagen tilbringes mye ute i fabrikk. I tillegg er det en fin skiftordning.

24-åringen gikk i tiende klasse på ungdomsskolen da hun fant ut at hun ville jobbe i industrien. Flere av hennes venner hadde familie i industrijobber, og Hobæk fikk masse informasjon derfra. Det var denne informasjonen som gjorde at hun startet på utdanningen.

MEDISINFLASKER, MELKEKARTONGER OG KABELISOLASJON

Petrokjemianleggene i Grenland er de eneste av sitt slag i Norge. På

nabobedriften Noretyl på Rafnes omformes, eller craces, etan- og propangass til etylengass. Denne sendes til INEOS Bamble, der gassen blir omdannet til plastråvarer. Det lages 400 tonn med plast om dagen på anlegget.

Produktene er små plastpellets som blir til under en kjemisk prosess. Den skjer når etylengass blandes med noe som kalles initiator under høyt trykk i en reaktor.

- Det er 2000 bar, forklarer Hobæk. Hun sørger for riktig trykk og temperatur..

- Det er jo litt ulike stoffer vi blander inn. Dette er for at platen må tilpasses produktene de skal brukes til, forklarer Hobæk.

Plastpelletsene blir sendt av gårde fra INEOS til kundene, som lager produkter som du og jeg bruker i vår hverdag, for eksempel folien på innsiden og utsiden av melke- og juskartonger, medisinflasker til øye- og nesedråper og kabelisolasjon.

Plastråvarene som lages her eksporteres til kunder i hele verden. På nabobedriften INOVYN, lages produkter som blant annet brukes til

blodposer, kunstlær, vindusrammer og gulvbelegg.

STOR PRODUKSJON

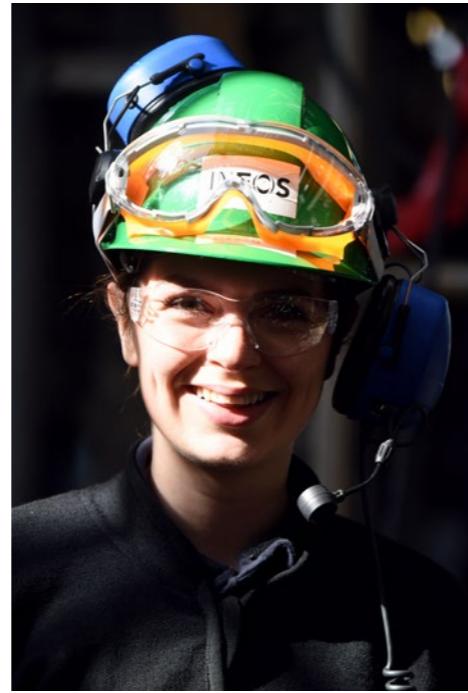
I tillegg til å blande den kjemiske blandingen og jobbe med reaktoren, er en stor del av jobben til Hobæk å overvåke de ulike delene av INEOS' anlegg.

- Så drenerer, vedlikeholder og logger vi. Skjer det noe, må jeg finne årsaken, sier Hobæk, mens hun vandrer langs labyrinten av store rør på anlegget.

På INEOS Bamble er det 130 ansatte. De er blant annet prosessoperatører, elektrikere, automatikere, mekanikere og ingeniører.

At det fort kan bli litt hektisk, passer Hobæk midt i blinken.

- Jeg liker jo at det går litt i ett, kommenterer prosessoperatøren.

Utdannes på jobb

Birk Tafjord og Merethe Solli fullfører utdannelsen i arbeid. I Bilfinger blir de sett på som mulige ansatte.

Tekst: Camilla Svendsen Foto: Bjørn Harry Schönhaug

Bilfinger har i alle år utdannet egne fagarbeidere ved å satse på lærlinger. De fleste får jobb når læretiden er ferdig, og det er det Merethe Solli (20) ønsker.

- Jeg var med pappa på jobb som liten. Han jobbet i industrien og jeg synes det var gøy, forteller Solli.

Interessen for elektronikk økte med årene og hun valgte elektro- og datalinjen på Skogmo videregående skole. Veien videre gikk til Bilfinger, en bedrift hun lenge hadde siktet seg inn mot.

Hennes oppgaver er å sette opp internett, telefon, fiber og alarm-systemer, for å nevne noe. Når tiden som lærling er over, får hun fagbrev i tele- og svakstrøm. Og forhåpentligvis en fast stilling.

- Jeg trives her, sier hun smilende.

SER RESULTATET UNDERVEIS

Som lærling er fordelene mange. Du blir skolert i det du ønsker å drive med, du får lønn og mulighetene for fast jobb videre er gode. Birk Tafjord (19) går i lære for å bli CNC-operatør. Det betyr at han produserer komponenter i dreiebenk og fresemaskiner. Tafjord har lært hvordan maskinene skal brukes for å kunne utvikle produktene, som lages etter tegninger.

- Det er morsomt å jobbe med noe jeg kan se resultatene av mens jeg holder på, sier han.

Likevel skal Tafjord gjøre noe annet når fagbrevet er i boks. Han skal studere for å bli ingeniør innen fornybar energi.

- Det er fint å ha fagbrev i bunnen, og jeg vil fullføre utdanningen før jeg velger en ny vei, sier Tafjord. Etter sommeren sitter han på skolebenken igjen.

GODE KARRIEREMULIGHETER

Bilfinger har over 70 lærlinger, 30 av dem i Telemark. Høsten 2019 skal de ha inn 14 nye.

- Men de må passe inn her, sier Lars Ivar Bøe, regionsleder i Bilfinger Øst. Han og resten av lederne på Bilfinger ser etter fravær, orden og oppførsel når de skal ansette lærlinger. Spesielt viktig er kvalitetene som gjør studentene til gode fagarbeidere. Når fagbrevet er tatt, er det som nevnt gode muligheter for å få jobb. Det er også gode muligheter for å

utvikle seg videre i selskapet. Mange av lederne begynte som lærlinger.

- Vi er avhengig av å utdanne nye lærlinger. Målet er å ansette noen av dem etter fullført utdanningen, kommenterer Bøe, og fortsetter:

- Vi er en servicebedrift, de ansatte er vår viktigste ressurs. Det er deres fagkunnskap og kompetanse som er vår forretning.

+ **LÆRER PÅ JOBB:** Birk Tafjord og Merethe Solli.

27

VERDENSLEDEREN NEL

Hydrogenens høyborg

- Det er fasinende, sier Bjørn Simonsen om hydrogen og hydrogenteknologi.

Tekst: Camilla Svendsen Foto: Presse/NEL

Bjørn Simonsen har hatt interesse for klima og bruken av hydrogen lenge før han ble sjef for investorkontakt og kommunikasjon i Nel Hydrogen.

- Det er jo en no brainer! Vi har vann, sol og vind over hele verden. Det er ressursene som skal til for å generere og lagre fornybar og klimavennlig energi, sier han videre.

I Nel jobber de med å utvikle verdens fremste hydrogenteknologi. Teknologi for produksjon, lagring og fylling av hydrogen inngår i hydrogenstasjoner Nel etablerer. Bedriften er i dag den største leverandøren av elektrolysebaserte hydrogeneratorer globalt, med en omfattende produktportefølje.

- Elektrolysere bruker vann og strøm som «råstoff» for å produsere hydrogen. Brukes det i for eksempel en bil med brenselcelle, blir det til strøm og vann igjen, forklarer Simonsen.

Elektrolyseprosessen går ut på å spalte H₂O-molekylet til hydrogenmolekyler og oksygenmolekyler. Hydrogen er ypperlig som energibærer. I konkurranse med batterier er en hydrogenløsning både lettere og raskere å fylle opp. Brenselcelle-

teknologi for transportsektoren er allerede i bruk, både på land og til sjøs. Nå handler det om å gjøre det billigere og enklere.

VIL FORANDRE VERDEN

Nel er en bedrift som ønsker å forandre verden. Det er de godt i gang med.

I 1927 ble det første, lille elektrolyseanlegget installert av Norsk Hydro, som er opphavet til Nel. Den gang skulle teknologien brukes i produksjon av kunstgjødsel. På det tidspunktet var dette den billigste metoden. Likevel tok det ikke mange årene før olje, gass og kull ble det foretrukne valget for gjødselproduksjon.

- Det var fordi det var billigere, forklarer Simonsen.

Billig, men lite klimavennlig.

- Snart 100 år etter at elektrolyse var den foretrukne teknologien for å produsere hydrogen, er fornybar energi i ferd med å bli såpass billig at flere store industriaktører ser mot elektrolyse for å produsere hydrogen igjen. Det er litt artig, sier Simonsen. Han jobber målrettet for, og er overbevist om, at fornybart hydrogen vil erstatte kull, naturgass og olje, både som innsatsfaktor i industrien og som drivstoff.

- Imidlertid er det en utfordring å endre et system som allerede fungerer fint.

Det er her teknologien kommer inn, kommenterer Simonsen.

Han mener at det må utvikles noe som er minst like bra - helst bedre - enn det som eksisterer i dag. Det må også være billigere.

- Incentiver er fine for å sette i gang en markedsendring, men teknologien må klare seg på egen hånd om det skal være noe poeng, mener Simonsen og fortsetter:

- Det er det fine med hydrogen.

Bruksmessig er den minst like bra som det vi har i dag, og forretningsmodellen fungerer, skala er nøkkelen.

TROR PÅ ENDRING

Simonsen er utdannet sivilingeniør ved NTNU, innenfor energi- og prosesseteknikk. Han har blant annet jobbet med forskning på hydrogenteknologi. I 2014 ble han ansatt i Nel i forbindelse med børsnoteringen av selskapet. Da hadde han ansvar for forretningsutvikling. Nå har han

hovedansvaret for å holde dialogen med eksisterende og nye investorer i Nel, i tillegg til selskapskommunikasjon.

- Det som er så kult med hydrogen, er at det er tilgjengelig til bruk i dag. Teknologien eksisterer og råstoffet finnes overalt. Det er ingen høytsvevende fremtidsgreie!

Simonsen mener vi er på rett vei.

- Men det krever mer statlig initiativ og engasjement for å få i gang samfunnsnyttige og klimavennlige løsninger basert på hydrogen her i

Norge. Spesielt om man ønsker norske arbeidsplasser tilknyttet denne næringen. Det skjer veldig mye internasjonalt nå, sier Simonsen.

Han mener det er en unik mulighet til å dra nytte av, og videreutvikle kompetansen vi har på prosess og elkraft her i Norge.

- Jeg håper at den nasjonale hydrogenstrategien som kommer i løpet av året legger opp til en nasjonal storsatsing på hydrogen.

Vil du:

- Være med å påvirke bedriftens rammevilkår?
- Ha en stemme i høringssaker?
- Være med i et stort nettverk?

Nå på vei mot 500 medlemmer; meld deg inn du også!

GNF
GRENLAND
NÆRINGSFORENING
grenlandnf.no

En tredimensjonal mann

Få tilbyr det Erik Pavels firma tilbyr. Han gjør ideer til virkelighet og sitter gjerne ut i de sene timer for å klekke dem. Men mellom klokka 17 og 22 er han pappa og ektemann.

Tekst: Camilla Svendsen Foto: Bjørn Harry Schönhaug

Dagen starter grytidlig. Det må bli sånn, om døgnet skal gå rundt. Åtte barn, mellom to og atten år, skal opp og komme seg av gårde til skolen. Etter å ha fraktet barn, er det rett inn dørene hos Pavels Innovation. Utviklingshuset, som Erik Pavels selv liker å kalle det. Firmaet er kjent for 3D-printing, men tilbyr så mye mer. Her blir ideer satt ut i livet, og de ansatte lager industrielle komponenter av ulike slag.

- Kundene kommer med alt fra ideer til tekniske utfordringer som må løses. Vi utvikler dem, tegner opp og lager en prototype som videreutvikles før vi produserer flere, forklarer mannen bak Pavels Innovation.

FORNØYD EIER

Det er 12 år siden Pavels skulle starte for seg selv. Faren skulle pensjoneres og kunne hjelpe til. En 3D-printer ble kjøpt inn og raske prototyper kunne tilbys. Pavels har elektromekanisk bakgrunn. Han har også jobbet med salg av ingeniørløsninger til industrien i Norge og har et stort nettverk. Derfor var det ikke vanskelig å få budskapet ut.

Det viste seg fort at mange kunder som skulle ha prototyper, ikke hadde tegninger av produktet de ville lage. Dermed måtte Pavels også designe og utvikle.

- Det utviklet seg veldig raskt, sier han. En industriell designer ble ansatt. Derfra bygget Pavels Innovation seg stille og rolig opp. I dag er det fem ansatte. Firmaet står bak produkter som Calex, som hjelper til med å ta avføringsprøver på en hygienisk måte, Beljo Toys og vannstoppventil for VVS bransjen. Et annet kjent produkt er WoW-koppen - en sølefri barnekopp. En av Pavels kunder utviklet en ventil som kunne brukes til sølefrie kopper. Pavels kjøpte opp patentet sammen med en amerikansk partner. Det er de amerikanske partnerne som selger koppen, mens Pavels Innovations har stått for design og utvikling.

ET STEG VIDERE

Nylig etablerte Pavels Innovation ProtoFab i Norge, som en søsterorganisasjon til sin kinesiske samarbeidspartner. ProtoFab tilbyr produksjon av enkelte produkter og prototyper. I tillegg distribueres og selges det egenproduserte industrielle 3Dprintere.

- Vi har hatt et kinesisk samarbeid i flere år. I forbindelse med et møte

+ Dette er Pavels Innovation:

- Konseptutvikling
- Industriell design og produktutvikling
- 3D-printing
- Animasjon og Visualisering
- Nøkkelferdige produksjonsløsninger gjennom globale industrielle nettverk.

med kineserne, dro fabrikkeieren meg plutselig inn på bakrommet. Der sto det store maskiner overalt, forteller Pavels. Han ville at Pavels skulle distribuere dem i Nord-Europa. Pavels likte tanken og etablerte dermed en printerpark på Slevollen i Porsgrunn. Dermed tok firmaet et steg videre og tilbyr nå tjenester over hele spekteret, fra design til prototyping og produksjon.

- Det morsomste er når vi klarer å komme frem til et produkt sammen med en kunde, som blir en suksess, synes Pavels.

Når Pavels kommer hjem har han fortsatt jobb igjen. Klokken 22, når huset har falt til ro, tar han frem PCen.

- Da blir jeg som regel sittende ut i de sene timer, sier han leende.

REV OPP RØTTENE I TYSKLAND

Ble fremtredende gründer i Telemark

Roman Stoiber og familien solgte alt de hadde og sa opp alle avtaler de hadde gjort i livet. Livet skulle endre seg totalt.

Tekst: Camilla Svendsen Foto: Presse

Livet i Tyskland var fint. Roman Stoiber, med 10 års bakgrunn i utvikling av elbilbatterier, motorstyring og elbiler, hadde en god jobb i BMW. Kona og to små barn var etablert.

Stoiber hadde jobbet både nasjonalt og internasjonalt, men han var lysten på noe nytt. I BMW kunne han få jobb i Kina, men det var et alternativ som ikke fristet med to barn, som den gang var fire og seks år.

- Jeg og kona begynte å se på mulighetene. At det ble Norge var litt tilfeldig. Vi kom over spennende jobber, samtidig er vi er glad i natur, forteller Stoiber.

Valget ble enkelt når de først hadde bestemt seg. Første steg var krasjkurs i norsk.

- Det var helt uaktuelt å og ikke snakke språket, sier Stoiber. Deretter solgte de alt de eide og hadde, sa opp hver eneste kontrakt de noen gang hadde signert, pakket ned resten i en kontainer og sto på bar bakke med kun pengene fra hussalget igjen.

FIRE GRÜNDERE BLIR TIL

Familien etablerte seg i Porsgrunn i 2010. Livet skulle starte på nytt.

- Vi var innstilt på at alt kom til å endre seg. Jeg var klar for å oppleve og lære nye ting. Stoiber startet å jobbe i Miljøbil Grenland, hvor han drev med utvikling av bilbatterier. Her var han med på å bygge opp en global,

konkurransedyktig batteriteknologi for elbil. I 2012 ble bedriften tatt over av en konkurrent, og utviklingsavdelingen lagt ned.

Sammen med Lars Ole Valøen, Peder Thysted og Lars Briesendal bestemte Stoiber seg for å starte for seg selv. På det tidspunktet arrangerte Grenland Vekst gründeruka for første gang. Det var beleilig. De deltok på kurs, foredrag, fikk veiledning og sugde til seg all kunnskap de kunne. Det var her de lærte hvordan de skulle angripe den nye muligheten. I 2012 ble Grenland Energy AS stiftet. Med solid kompetanse på batteri- og celleteknologi, bygget de fire opp bedriften fra scratch. De valgte å bygge firmaet opp langsomt og kartlegge markedet. Alle hadde automobil bakgrunn, nå snuste de på det maritime.

NØYAKTIG UTVIKLING

I dag bygger Grenland Energy batteripakker til båter som er 50-150

ganger større enn batterier til bil. Hver batteripakke er skreddersydd til kundens behov.

- Det har vært noen tilbakeslag underveis, men vi sto i det. I fjor feiret vi seksårsjubileum. Det er fint å se tilbake på det vi har bygget opp fra null til overskudd, sier Stoiber. Mye har skjedd på seks år. I 2014 ble Kongsberg Maritime med på eiersiden. Det samme året fikk Grenland Energy Telemark fylkeskommunes gründerpris. I 2018 valgte de fire gründerne å slå seg sammen med Corvus Energy.

- Vi har vært forsiktige under utviklingen, i stedet for offensive. Vi ville vokse langsomt, bygge et navn og vite at vi utviklet gode produkter, sier Stoiber.

- ALT FALLER PÅ PLOSS TIL SLUTT

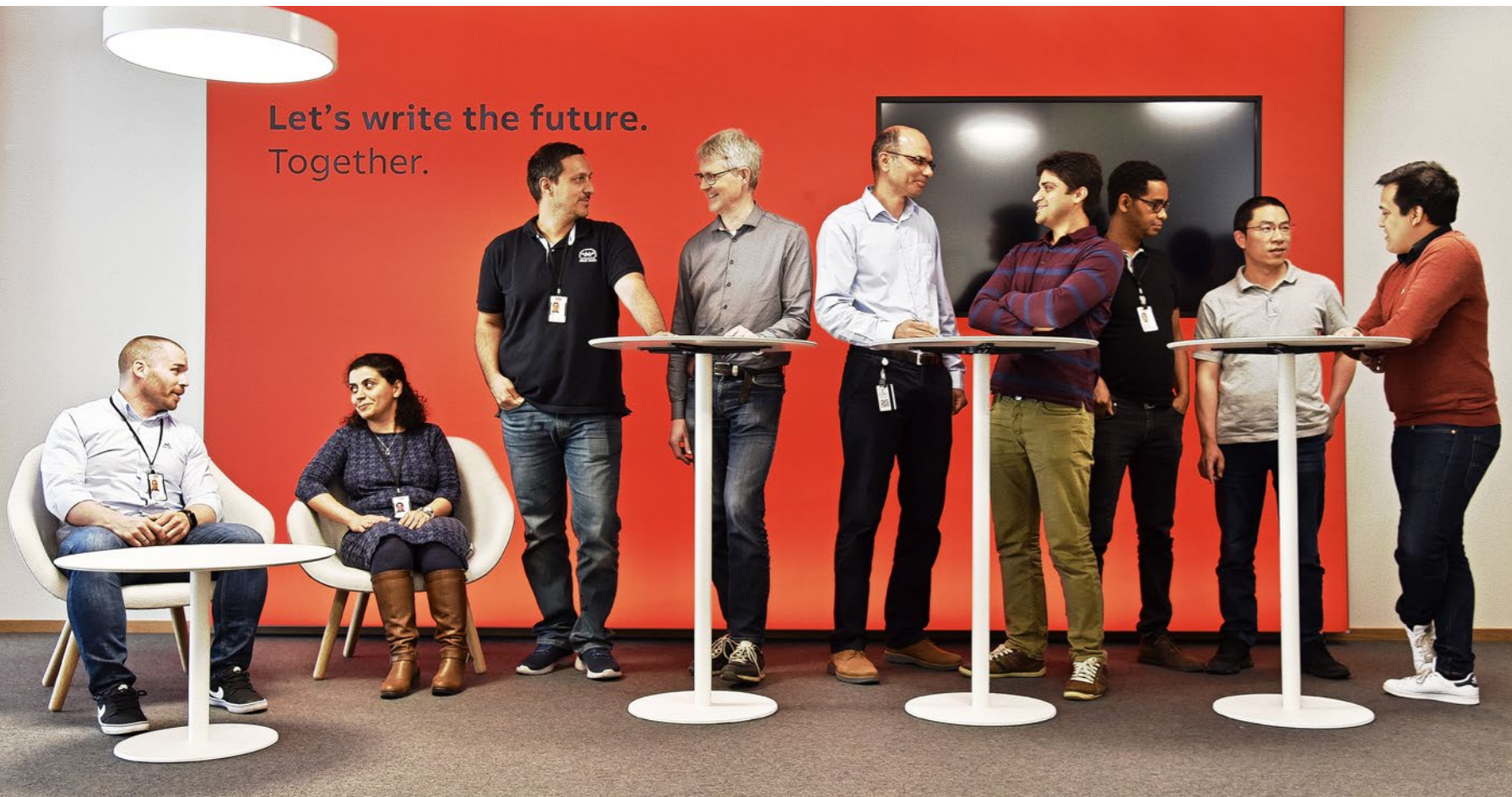
Stoiber trives godt med å bo og jobbe i Norge. Det er her han og familien skal bli.

- Det er veldig positivt at det er så mange som er med på å forme arbeidsplassen sin her i Norge. Det er kort vei til ledere og beslutningstakere, og det er ganske demokratisk. I Tyskland er det strengere hierarki, kommenterer Stoiber. Valget om å starte et nytt liv i Norge har verken han eller kona angret på. Stoiber har også et godt råd til andre som skal rive opp røttene.

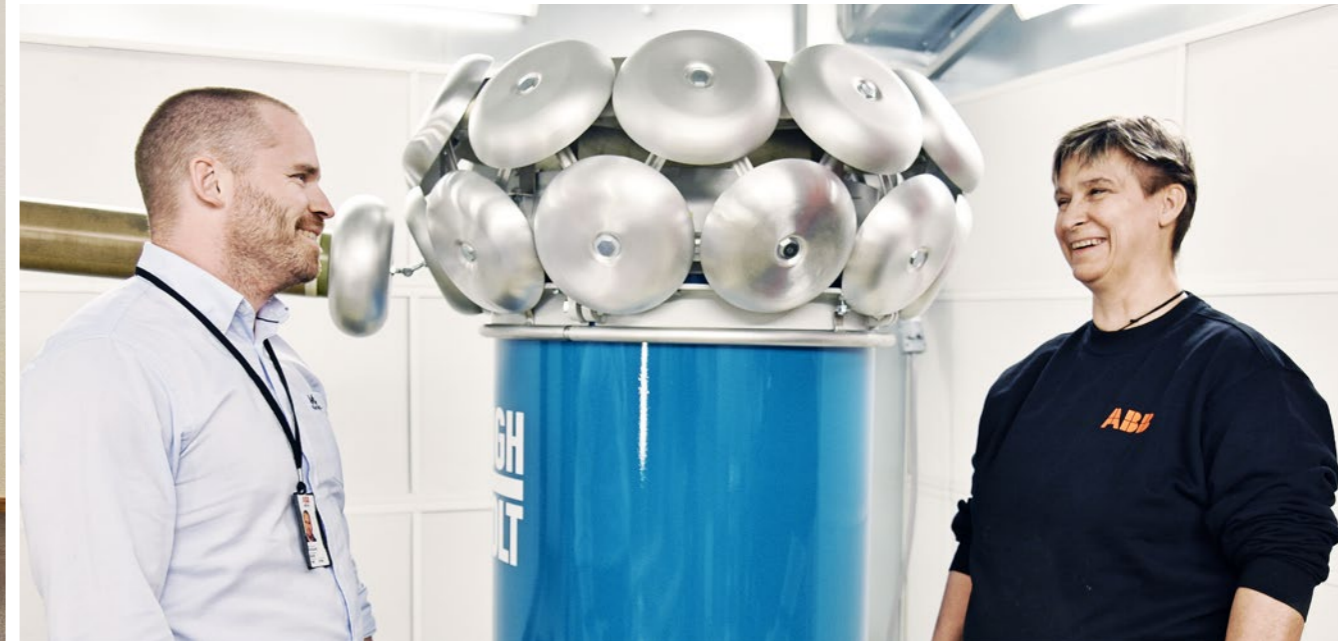
- Når beslutningen er tatt, så vær sikker på at du har medhold fra familien. Snakk igjennom alle tenkelige konsekvenser, men tenk positivt. Jeg og kona har alltid tenkt at dersom ikke alt går etter planen, så ordner det seg. Ting vil til slutt falle på plass.

Et knippe av medarbeiderne i ABBs teknologisenter i Skien, Magne Saxegaard (Norge, t.v.), Elham Attar (Iran), Kim Bø (Norge), Pål Skryten (Norge), Pouria Homayonifar (Iran), Gulzaib Rafiq (Pakistan), Mussie Weldeab (Eritrea), XianBo Deng (Kina) og Shailendra Singh (India).

Magne Saxegaard og Lill-Bente Sandvik i et av laboratoriene som ABBs teknologisenter har i Skien.

Har internasjonalt utviklingsmiljø i verdensklasse for grønt skifte

Medarbeiderne ved ABBs teknologisenter i Skien kommer fra tre kontinenter og utvikler morgendagens klimavennlige kraftløsninger for et helelektrisk og bærekraftig samfunn.

Med nærmere 650 medarbeidere er ABB i Skien kommunens største private arbeidsplass. Bedriften utvikler, produserer og eksporterer

elektroteknisk utstyr for kraftbransjen, inklusiv fornybarbransjen som vindkraft. Det største teknologisentret hos

hjørnestensbedriften samler 40 ingeniører med ulike bakgrunn, både faglig og nasjonalt. - Dette a-laget er en smeltedigel fra syv ulike land med ledende kompetanse innen materialteknologi, kjemi, fysikk, mekanikk, elektronikk, kraft og digitalisering, forteller Magne Saxegaard, leder for teknologisenteret. - At vi har eksperter fra hele verden som ønsker å jobbe hos oss, sier mye om vår posisjon i en global sammenheng.

NÅ FELLES MÅL

Ifølge Saxegaard er det ingen andre som har et tilsvarende utviklingsmiljø i Norge. Og teknologisenteret i Skien er også sentralt i ABB-gruppens globale nettverk av utviklings- og produksjonsmiljøer for kraftbransjen. - Det er både spennende og

givende å samarbeide på tvers av kontinenter og nasjonaliteter og nå felles mål, sier Shailendra Singh fra India.

Saxegaard trekker fram stor grad av frihet til å lansere egne ideer, fordype seg i problemstillinger og en stor grad av frihet i å løse oppgavene. Det setter medarbeiderne pris på. - Det beste med jobben er nye utfordringer og problemstillinger hver eneste dag, forteller Elham Attar fra Iran. Hun er en av flere kvinner på teknologisenteret.

PRODUKSJON PÅ HUSET

Produktene som medarbeiderne i teknologisenteret utvikler blir produserte flere steder i verden, inklusiv i Skien. Det byr på fordeler. - Foruten lagarbeidet er noe av det mest givende med jobben å kunne

se resultatene av det vi utvikler. Derfor er det supert å ha produksjon i samme bygning, sier Mussie Weldeab fra Eritrea.

ABB i Skien har arbeidet med elektrifisering siden 1915 og er en sentral del av ABB-gruppens globale satsing på fullelektrifisering av samfunnet for økt bærekraft. - Det er spennende å jobbe i et av konsernets ledende teknologisentre globalt og at vi fronter det grønne skiftet med det vi utvikler og produserer, avslutter Kim Bø, en av de innfødte medarbeiderne.

ABB (ABB: SIX Swiss Ex) er en banebrytende teknologileder med et omfattende tilbud innen digitalisering. Med over 130 års innovasjonshistorie er ABB i dag ledende innen digitalisering med fire kundeorienterte, globalt ledende virksomheter: Electrification, Industrial Automation, Motion samt Robotics & Discrete Automation, som støttes av den felles digitale plattformen ABB Ability™. ABBs markedsledende virksomhet Power Grids vil overdras til Hitachi i 2020. ABB er tilstede i over 100 land med rundt 147 000 ansatte.

www.abb.no

- Matematikk er veldig fascinerende

Ranold tilbyr «Fluid Flow modelling and simulations services». Men hva er det egentlig de driver med? Vi ba Marit Kleven oppklare.

Tekst: Camilla Svendsen
Foto: Bjørn Harry Schönhaug

Avansert matematikk brukes for å levere tydelige anbefalinger til kunder. Numeriske strømningberegninger forteller hvordan en gjenstand oppfører seg i luften eller i vannet. - Dette er matematikk satt i system for å forklare hvordan gass, væske og partikler beveger seg inni noe eller rundt noe, forklarer Marit Kleven, spesialist i Ranold. Det er enkelt for henne å forklare. Hun har mastergrad i prosesseteknikk og en doktorgrad i strømningberegninger.

ET MATEMATISK HODE

Før vi skriver mer om Ranold, må vi fortelle om trebarnsmoren fra Stathelle, med utdanning fra realfagslinja. Hun har alltid vært opptatt av industrien. Det lå i kortene at hun skulle bli ingeniør. Moren jobber på Norcem, sementfabrikken i Brevik, og faren er ingeniør. Riktignok lot hun seg overtale til å gå ett år på juss, men det var absolutt ikke advokat Kleven ville bli. I stedet for å flytte etter alle vennene til Trondheim, valgte hun Høgskolen i Telemark. Her kom studentene tett på arbeidslivet, men det var vanskelig å få jobber i 2003. Kleven ble anbefalt å søke på en doktorgrad. - Det var absolutt ikke planen, kommenterer hun. Men slik ble det. Kleven forsket på en medisinsk neseppray, med et munnstykke og et nesestykke. Hennes oppgave var å finne ut hvordan nesepøylen beveget seg i nesehulen. Hun skulle se hvordan luften bar med seg medisinen og hvordan medisinen flyttet på seg. Så hun kan dette med bevegelse i luft og i vann ganske godt.

- Alt rundt oss er matematikk og fysikk. Det er ganske fasinende at grunnleggende matematiske regler, noen av dem eldgamle, fortsatt gjelder, sier Kleven.

RISIKO-KALKULASJON

Hos Ranold selger de hodene sine. Slik beskriver Kleven det. - Vi er et lite firma som gir kundene anbefalinger, sier Kleven. De ansatte hos Ranold regner på situasjoner. Hvor fort eller hvor sakte noe skal bevege seg, for eksempel. Om en vindmølle skal plasseres i vannet, kan Kleven finne ut hvor sterk stolpen må være og hvor mye den må tåle. Bølger representerer store krefter. Det står store verdier på spill dersom noe skulle være feil dimensjonert, og beregninger kan ligge til grunn for risikostyring. Det kan også handle om et skip. Kleven kan finne ut hvordan vannet påvirker skroget. Det handler om fartøyets sjøegenskaper, om drivstofføkonomi

og om sikkerhet.

- Vi finner ut hvordan ulike former påvirkes av vannets bevegelser. Ventilasjonsanlegg er et annet eksempel. Ranold kan regne på hvor mye luft som bør sirkulere i ulike rom, og hvordan. - Dårlig luft i et rom tyder på at anlegget er feil innstilt og at man kanskje ikke har rett beregning på sirkulasjonen i lufta, forklarer Kleven.

UTDANNING OG RUSSISK

At Kleven valgte sivilingeniørstudiet fremfor å gå videre med juss, er nok ganske bra. For det er tydelig at hun er engasjert i jobben sin når hun snakker. - Jeg hadde to mål som ung, bli sivilingeniør og lære russisk. Jeg er nok litt inspirert av faren min som jobbet i Russland da Berlinmuren ble revet. Jeg har i hvert fall klart én av to. Men russisk har jeg tid til å lære meg!

Grenland Energy utvider batteri-teamet: - Bli en av oss!, oppfordrer Norges ledende team på maritime batteripakker. F.v. Kim Klockervold, Peder Thysted, Roman Stoiber (foran), Lars Ole Valøen, Øystein Meyer, Per Øyvind Dammen, Lars Brisendal, Karl Kristian Markman og Andreas Malme.

«Vi har utviklet et unikt batterimiljø i Grenland - Nå vokser vi raskere enn noensinne»

Men det som er viktigst, er at vi kan fortsette å gjøre det vi er best på, sier Roman Stoiber, gründer og daglig leder av Grenland Energy. Han leder et av Norges fremste kompetansemiljøer på maritime litiumbatterier.

Utvider lekeplass for batteriteknologer

- Her i Grenland har vi utviklet et unikt batterimiljø. Vi var fire gründere, og idag er vi elleve. Nå utvider vi lekeplassen for batteriteknologer til minst tyve i løpet av 2019, forteller Stoiber.

«Never change a winning team»

Nylig ble Grenland Energy en del av verdens største leverandør av skipsbatterier, norske Corvus Energy som er eid bl.a. av Equinor og Hydro. - Corvus Energy satser på kompetansen vår og ønsker å videreutvikle batterimiljøet her i Grenland. Hele organisasjonen er preget av gründerånd og «Can do»-holdning. Det passer vårt statement veldig bra.

Takk!

- Hadde det ikke vært for drahjelpen fra Proventia og industrimiljøet i Grenland, hadde det ikke vært noen gründerhistorie å fortelle, sier Stoiber. Profesjonelle støttespillere var utrolig viktig for vår vekst og gjennombrudd gjennom den såkalte «dødens dal».

(Les eget intervju med Roman Stoiber i denne utgaven av magasinet)

Grenland Energy i front på batteriløsninger til sjøs. Leverte nylig til

- Oceaneerings undervannsrobot.
- Bosteks første elektriske bilferge i Norge.
- Deltar i NCE Maritim Cleantechs konseptutvikling av utslippsfri sjøtransport.

«Stadig flere gründere velger inkubatorprogram for å lykkes»

Jørn Roar Bamle, daglig leder i Proventia, forteller at flere og flere gründere fra store og små selskaper velger å bli en del av inkubatormiljøet på Herøya og Notodden.

- Tallene viser at virksomheter som deltar i inkubatorprogram har større sjans til å lykkes, sier Bamle.

Betyr mye

- Jeg er imponert over stayer-enevnen til Grenland Energy-gründerne og stolt av veksten de evner å realisere. Det betyr mye at nye spennende arbeidsplasser skapes, og spesielt spennende at disse skapes innenfor maritim «cleantech». At Grenland Energy lykkes betyr også mye for oss i Proventia, sier Jørn Roar Bamle.

proventia
www.proventia.no

PARTNERE I UTVIKLING

- Med tanke på utvikling, så var starten for 24SevenOffice på Klosterøya veldig spennende. Både for vår egen utvikling og utviklingen her på øya. Nå har vi signert for å satse videre fra Klosterøya, sier Richard Bjørntvedt (fv), teknisk sjef i IT-selskapet 24SevenOffice.

- Jeg er glad for at 24Seven Office velger å fortsette sin framtidsrettede og strategiske utvikling her fra Klosterøya, og at de satser med utgangspunkt i Grenland. Vi tilrettelegger lokaliteter for at bedrifter kan realisere sine vekstambisjoner. I Grenland har vi det største og bredeste spennet av muligheter som passer alle typer virksomheter, sier Haavard Skare, administrerende direktør i Bratsberg Næringsseidom.

BRATSBERG
GRUPPEN

HAAVARD SKARE
Adm. direktør
Bratsberg Næringsseidom
T: +47 909 45 801
E: haavard.skare@bratsberggruppen.no

www.bratsberggruppen.no

24SevenOffice satser fra Klosterøya i Skien

Trenger flere utviklere

24SevenOffice er gründersekskapet som satser på å utvikle hel-automatiserte regnskapssystemer og kontortjenester til nasjonale og internasjonale markeder fra Klosterøya i Skien.

- Her på Klosterøya i Skien har vi samlet utvikling og kundeservice for hele 24SevenOffice som nå teller 150 personer i forskjellige selskaper innunder 24SevenOffice-paraplyen i flere land. Da vi gikk på børs i Sverige, hentet vi inn penger, og nå satser vi på utvikling, forteller Richard Bjørntvedt, teknisk sjef i IT-selskapet.

Vokser raskt

- Teamet her på Klosterøya vokser raskt. Fra starten var vi ti kollegaer, og en av de første it-selskapene som flyttet inn på Kunnskapsverksted i 2007. Nå er vi blitt 40. I fjor utvidet vi teamet med ti utviklere og kundeservicemedarbeidere. Vi trenger flere, og jeg ser ikke bort fra at vi har økt med ti nye i løpet av neste år.

Førstevalg

- Mange av våre nye kollegaer er folk som ønsket seg tilbake til Grenland. Vi opplever at vi er førstevalget. Vi kunne jo tenkt at det er vanskelig å finne folk her. Men vi tenker at Klosterøya og Grenland er et attraktivt sted å være.

«Vi er på børs, har over 40 000 kunder og kontor i New York. Men har ingen grunn til å flytte fra Klosterøya. Her har vi fått de beste vekstvilkår»

- Richard Bjørntvedt, 24SevenOffice

Gode råd fra Grenland

Det startet i det små. Eierne i Mericon hadde som mål å bevare arbeidsplasser i Grenland. I stedet ble det lille firmaet en bedrift som skaper arbeidsplasser.

Tekst: Camilla Svendsen Foto: Bjørn Harry Schönhaug

I 2015 overtok nåværende eiere Mericon. Gjennom målrettet arbeid, kompetanseheving og synliggjøring som markedsføringsverktøy, har Mericon blitt en bedrift i vekst. Firmaet tilbyr tjenester til legemiddelindustrien og har et godt rennommé i markedet. De siste årene har selskapet etablert nye, lokale arbeidsplasser i et internasjonalt marked.

- Det handler om å bygge gode relasjoner i markedet og utfordre etablerte tankesett. Moderne og digitale arbeidsmetoder gjør det mulig å arbeide fra Grenland. I tillegg er det viktig å ha god kompetanse og erfaring, mener daglig leder Nils-Ragnar Myhra.

Det var i 1990 det hele startet med to gründere med bakgrunn fra industrien i Grenland. De første oppgavene var knyttet til utvikling av Omega 3. Etterhvert som oppdragsmengden

økte, økte også staben. I 2015 valgte den siste av gründerne å selge hele firmaet til de seks som var ansatt på dette tidspunktet.

MODIG VEKST

I dag eies selskapet fortsatt de seks som tok over i 2015, Eva Vognild, Hanne Rohde Augestad Smith, Mette Olsen Hassan, Heidi Anita Kogstad, Janne Høiset og Britt Vassbotn Kamfjord. Ingen av dem hadde drevet virksomhet tidligere, men hadde et klart mål om å bevare sine arbeidsplasser i Grenland. Mye av markedet er internasjonalt og mange av oppdragsgiverne er skandinaviske og europeiske legemiddelselskaper.

- Jeg tror ingen av de seks hadde åpenbare tanker om å ta over firmaet, sier Myhra. Han ble innleid som daglig leder i en deltidsstilling. Samtidig tilknyttet de til seg en ekstern styreleder. De to

skulle hjelpe til med å få på plass det administrative og organisatoriske.

- Hensikten var å hjelpe dem med å komme på fote, slik at de var trygge på å overta driften selv. På det tidspunktet var ikke satsningen vekst og ansettelser, sier Myhra. Men Mericon vokste. Seks ansatte er blitt til elleve. Dermed gikk bedriften fra å bevare arbeidsplassene i Grenland, til å skape arbeidsplasser i området.

- To av de ansatte kom inn ved at de banket på døra og lurte på om det var ledig jobb. Begge var opprinnelig fra Grenland, forteller Myhra.

Disse hadde opparbeidet seg kompetanse og erfaring fra industrien og bransjen. Arbeidsoppgavene lå allerede og ventet. Med deres kompetanse, ble beslutningen om ansettelse enkel. Deretter ble ytterligere to ansatt, disse gjennom rekrutteringsproses-

ser. Mericon tok valget om å investere i ny kompetanse, selv om det ikke lå oppdrag klare.

- For en liten virksomhet kan det være økonomisk tøft å ansette nye. Derfor er det veldig hyggelig når investeringen lykkes og resulterer i noen flotte og kompetente medarbeidere, kommenterer Myhra, og legger til at selskapet har som policy at ansatte skal minimum ha en

utdanning på masternivå innenfor realfag/farmasi.

Også hans situasjon forandret seg. I 2016 var arbeidsmengden så stor at Myhra ble ansatt på fulltid som daglig leder

- Det krever litt mot for en virksomhet å ansette en daglig leder på heltid, når det på den tiden kun var sju ansatte som leverte fakturerbare timer, sier Myhra.

ALDER ER INGEN HINDRING

Sammen har de ansatte i bedriften jobbet effektivt og målrettet for å gjøre Mericon synlig. De har vært opptatt av å være representert i ulike fora og jobbet for å etablere flere gode relasjoner. Mericon er en liten virksomhet med mye å gjøre. Etterspørselen økte og kapasiteten ble til tider knapp. Dette gjorde bedriften sårbar på enkelte fagområder. I fjor søkte de derfor etter en spesialist innenfor distribusjon av legemidler eller innenfor bivirkningsovervåking. Flere søknader fra godt kvalifiserte personer kom inn.

- Vi fattet umiddelbar interesse for en veldig spennende søknad fra en mann med ekstremt god erfaring. Han var 66 år og med nesten like lang erfaring innen bransjen. Han var helt perfekt, men det skal ikke

+ Dette er Mericon:

- Tilbyr rådgivning innenfor regelverk rundt godkjenninger og tillatelser, samt kontroll og godkjenning av reklame for legemidler og medisinsk utstyr.
- Tilbyr oppbygging av kvalitets-systemer innenfor ulike områder som bivirkningsovervåking, distribusjon og produksjon.
- Gjennomfører inspeksjoner for kunder for å sjekke kvaliteten på rutiner og systemer.
- Et selskap som vil bevare kompetanse og arbeidsplasser i Grenland.

underslås at vi også kikket på alderen hans, sier den daglige lederen, og fortsetter:

- Vi lurte jo på hvor lenge vi ville beholde han i arbeidet. Samtidig visste vi at dagens seniorer har masse kompetanse vi kunne dra nytte av.

66-åringen kom til intervju. Her fant Myhra og kollegene fort ut at denne mannen ikke var klar for pensjonisttilværelsen.

- Heldigvis! Vi kunne ikke la ham slippe unna. Her var det en person som kunne tilføre tung kompetanse på aktuelle fagområdene. Han kunne også lære oss masse på tilgrensende fagområder, eksempelvis innenfor produksjon (GMP), forteller Myhra og legger til at de håper på å beholde ham i mange år fremover.

Myhra er veldig stolt av å være i en virksomhet som klarer å utvikle arbeidsplasser i en smal bransje.

- Det er en bransje med høy kvinneandel, særlig innenfor regulatorisk og reklamevurdering, noe som også gjenspeiler seg i Mericon, med ni kvinner og to menn, sier han. Mericon viser at med de rette verktøyene og den rette kompetansen er man aktuell, også utenfor det geografiske kjerneområdet hvor markedet er.

Skien Brygge. Arkitekt: a-lab.

Togtilbud gir mulighet for byutvikling

Et godt togtilbud gjør regioner mer attraktive, både for utbyggere, innbyggere og næringsliv. Bane NOR Eiendom gjør det beste ut av disse mulighetene.

Kammerherreløkka. Arkitekt: Lund Hagem Arkitekter.

Idéen bak Bane NOR Eiendoms utbyggingsprosjekter er å legge til rette for arbeidsplasser, boliger, handel og hoteller med nærhet til toget.

- Vi kaller det knutepunktutvikling, sier Svein Olav Ellingsen, prosjektleder i Bane NOR Eiendom i Telemark.

Kort fortalt er tanken å gjøre toget, og togreisen, mer tilgjengelig. Hittil i år har passasjerveksten mellom Larvik og Porsgrunn økt med 50 prosent. Mye av grunnen til dette, er det nye togtilbudet som korter ned reisetiden mellom byene.

Boliger og arbeidsplasser i sentrum

Bane NOR Eiendoms regionskontor i Skien jobber med en stor utviklingsportefølje i Grenlands-området. Et av deres nyeste prosjekter ligger på Kammerherreløkka, rett ved Porsgrunn stasjon. Sammen med R8 Property oppførte de Comfort Hotel Porsgrunn, som åpnet 1. mars i år. Vegg i vegg er de i ferd med å ferdigstille et kontorbygg som tilrettelegger for ulike typer virksomheter. Nærmere 100 mennesker kan sysselsettes i nybyggene på Kammerherreløkka.

Ser muligheter

Et annet prosjekt er Skien Brygge som skal bli til en attraktiv bydel ved Skiens indre havnebasseng. Her vil det komme 400 nye boliger, næring, kontorer og offentlige uterom.

Utbyggingen av jernbanen gir muligheter til byutvikling langs banestrekningene.

- Det er viktig å se disse mulighetene, og utvikle stedene på dets premisser. Når vi bygger næringsbygg i sentrum og nær stasjonen, blir det mer attraktivt for bedrifter å etablere seg her. Det er fantastisk spennende å få lov å utvikle områder i byene, kommenterer Ellingsen.

**BANE NOR
EIENDOM**